

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-ora 6 cr., a treia-ora 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Măcelarilor nr. 21.

Se prenumără și la poste și la librării.

În România:

la dnul Carol Schuler în București, strada Labirint nr. 4.

Epistole nefrancate se refuză. — Manuscrise nu se înapoiază

Un număr costă 5 cruceri v. a. sau 15 bani rom

Trei ani istorici.

— Un răspuns istoric la un articol politic. —

I.

„Dreptatea” (Anul II. nr. 5) a publicat sub titlul *Anchetele* un mare articol. Opt coloane abia l-au încăput. Dacă articolul ar fi fost mai scurt, de sigur în el nu ar fi putut să încapă atâtă apă de cunoștință deplină a lucrurilor, asupra cărora stăruiește, câtă — în adevăr a încăput. Și cu toate acestea autorul anonim — de ce? — crede că poate vorbi despre (citez): „niște casuri, la care doară nime(!) nu se mai gândește astăzi, ba, probabil că dintre conducătorii de azi ai Românilor doară nimenea nici nu le cunoaște bine, măcar că ele, tocmai între impregiurările de azi ale noastre, n-au trebuit pierdute din vedere.” Și care (citez earăși): „sunt și destul de instructive pentru de a ne orienta asupra ultimei anchete și a importanței ei”. Eu, prea umilit subscrisul, nu sunt nici măcar unul „dintre conducătorii de azi ai Românilor”, sunt ceva mult mai neimportant decât un conducător, și totuși sunt atât de îndrăgneașt se cred că am o bună cunoștință despre acele anchete dela 1849, 1860 și 1867, despre care articolul nesubscris al „Dreptății” vorbește cu un aer, ca și-cum autorul lui ar fi auzit în a sa vieță și iarba cum crește... Și pentru aceea îmi exprim sincera îndoială, că anchetele acelea trei ar pute să ne orienteze asupra anchetei ultime, după care — evit a zice din caia a răsărit, ministerele contelui Bánffy.

Pentru a dovedi, că am drept să hrănesc mai sus mărturisita îndoială, voi face și eu puțină istorie, exprimând însă din capul locului părerea de rău, că obiectivitatea, ce i-se șede bine istoriei, este vătălată într-un chip inadmisibil.

Întâia „anchetă” s'a făcut la 1849. Bărbații de încredere ai Românilor apărură înaintea Maiestății Sale și a miniștrilor având în inimă și pe buze un singur principiu: egala îndreptățire și în urma lor o oaste de fantome: fantomele celor-ce căzuseră și cădeau încă în lupta cruntă și grea în contra Maghiarilor.

Articolul „Dreptății” expune cursul acestei „anchete” în modul următor:

„A fost la anul 1848, pe când imperiul întreg se afla în flăcările de război și de răzcoale, ear imperiul Habsburgilor era, cum cântă imnul lui Radetzki: „în tabăra acestuia”. Atunci *Francisco Iosif*, cel mai sprinten dintre fiii arhiducelui Francisc Carol, după renunțarea la tron a unchiului său Ferdinand și a tatălui său, chemat fiind la tron, s'a proclamat și instalat în Olmütz și Kremier de împărat și rege, ear la propunerea ministrului său contele Stadion sub data 2 Decembrie a dispus convocarea de „bărbați de încredere” din sinul acelor popoare, care pe timpul turburărilor generale se dovediseră strict leale și devotate absolut casei domnitoare și imperiului. Scopul anchetei era pentru de a cunoaște de-adreptul, a le vindeca durerile și a împlini dorințele lor.

„Printre popoarele „leale” și „devotate” dar totodată măhnite și nemulțumite erau — ca și azi — Românii la locul prim. Deci contele Stadion dintre acestia a chemat în numele junelui Monarch „bărbați de încredere” din Transilvania: pe episcopul Șaguna pe protopopul Popasu și pe consilierul de contabilitate I. Stoica; din Bucovina: pe Eud. Hormuzachi; din Bănat: pe Petru Mocsonyi și Petru Cermenă. Acestia constituindu-se în deputație, ca anchetă, și simțindu-se prea puțin pentru de a împlini cu demnitate o misiune atât de gravă, cu știrea și consentimentul „guvernului M. Sale” s'au întregit, mai chieimând — ca reprezentanți ai diferitelor părți din Transilvania — pe A. Tr. Laurian, pe I. Pop de Macedonia, pe V. Ciupe de Dragavilma și pe Iacob Bologa; din Bucovina: pe Mihail Botnar; din Bănat: pe Ioan și Lucian Mocsonyi de

Foen, și pe I. Dobran; în fine, pentru părțile ungurene, pe atunci ocupate de oștirile maghiare-revoluționare, deocamdată numai pe locuitorul din Viena, Dr. Const Poruț; mai târziu, adică în August, după capitularea dela Vilagoș, și-au mai alăturat, ca trimiși din părțile Aradului și Oradiei, pe Teodor Serb și V. Babeș.

„Această anchetă compusă din bărbați de încredere ai guvernului împăărătesc și reprezentanți ai poporului român din toate părțile monarchiei, stetea în raport direct cu ministrul împăărătesc, — prin ministrul preșident principele Schwarzenberg și prin ministrul de interne C. Stadion, ear la urmă, după retragerea acestuia prin înlocuitorul său Dr. Bach. Față cu monarhul ancheta ti prezenta operatele sale direct acestuia.

Observ, că științele acestea sunt lucruri comune tuturor, lucruri știute și că articolul ia abia de aici înainte un ton mai original: prima mirosul, nu anti-dinastic, dar anti-impăărătesc ce în mod artificial îl depune în fapte istorice, al căror caracter moral, fără să fie în drept, îl modifică. Articolul continua astfel:

„Primul memoriu pe care ancheta deputație l'a prezentat monarhului în audiența dela 27 Februarie 1849 în corpore în numele și în interesul tuturor românilor din imperiu, expune pe scurt, în trăsuri marcante, devotamentul, credința, sacrificiile și suferințele, și stăturește în 8 puncte postulatele națiunii române, postulatele cari după „*Supplex Libellus*” dela 1791 și după pronunțamentul dela 3/15 Maiu 1848 din „Câmpul libertății” de lângă Blaj, formează primul „program general național al tuturor românilor de sub stăpânirea habsburgică”. Si M. Sa, generosul iuna Domnitor a primit cu bucurie și recunoștință asigurarea despre credința și grelele sacrificii ce a adus „credincioasa națiune română” pentru tron și monarhie, ear petițiunea memorandum, a promis: „O va da în desbatere exactă și va deslega-o în cel mai scurt timp”.

„Al doilea pas, făcut de aceeași deputație-anchetă, a fost un „memorand către minister” prezentat tot în Olmütz, la 5 Martie 1849 principelui Schwarzenberg. În acest memorandum deputațiunea-anchetă a explicat și motivat mai pe larg petitele (Pe larg numai unul, punctul 1! G. B. D.) către monarh și a solicitat cu tot dinadinsul luarea în considerațiune a acestora.

„Toate acestea și cu cele urmate după ele, se pot vedea și cunoaște din broșura publicată, pe acel timp, în Viena sub titlul: „Cererile românilor din monarhia austriacă”, (Tipărite cu litere cirile, 40 pagini și de vânzare și azi la librăria tipografiei archidiece-sane, Sibiu! G. B. D.) ear, mai complet în publicațiunea lui A. T. Laurian: „*Die Romanen der österreichischen Monarchie*”.

„Și au stat la Olmütz, după aceea a Viena, consultând, lucrând și colindând și stăruind pe la ușile celor dela putere „bărbații români de încredere... însă ușile, prin înțevirea muscalului în Ungaria și Transilvania și prin victoriile lui Radetzki în Italia, par'că încetaseră de a se mai deschide, par'că celor din năuntru încăperilor nu le mai pasă mult de durerile și sacrificiile și de cererile „credincioasei națiuni române”. Au stat doi ani întregi, ear rezultatul a fost, că reprezentanții celor trei milioane de români au fost mai tăia (Nu! G. B. D.) prin rescriptul din 18 Iulie 1849, avizați la constituțiune ce se publicase sub 4 Martie 1849 „*de nobis sine nobis*”, pentru monarhia întregă și despre care se zicea că ar cuprinde drepturi și instituțiuni egale pentru toate popoarele, prin urmare și pentru români!

„La acest înalt rescript deputațiunea română-anchetă prin „reflexiunile sale din 30/18 Iulie, răspunzând, că prin provocata constituțiune octroată, dorințele juste (Asta era chestia discutată nu definitiv decisa cum o ia autorul! G. B. D.) și gravaminele românilor n'au fost considerate de loc (De loc? — nu-i drept! G. B. D.) și că ele nu sunt deslegate, și a continuat activitatea, punând în mișcare petițiuni, solicitări de prin toate părțile. La urmă ancheta chiamă întru ajutor pe Avram Iancu, și aruncându-l în cumpănă cu toate

meritele și cu toată valoarea sa, a exoperat că acest erou a și fost primit la curtea imperială din Viena în audiență specială, apoi, cu întreagă deputațiunea română la ministrul de atunci, bar. Bach. S'au alesc cu multe și frumoase promisiuni (Relativ la ce? G. B. D.) carilnsă, ca și toate cele de mai înainte au rămas întru atâtea ba încă mai rău, căci a urmat conflictul lui Iancu cu poliția, pentru refuzarea decorațiunii ce i-se acordase, declarând că nu o va primi mai înainte de a se fi rezolvat pe seama națiunii sale satisfacțiunea, drepturile și favorurile ce i-se puseră în vedere pentru credința sa și pentru sacrificiile aduse cu sânge și avere!”

Înainte de a trece la discuția asupra punctului de competență, să arăt cu ce fel de armă luptă anonimul istoric (!) al „Dreptății”.

El zice despre constituția *de nobis sine nobis* din 4 Martie 1849 „că se zicea că ar cuprinde drepturi și instituțiuni egale pentru toate popoarele”. Ce cunosător! Putea d-sa să cetească această constituțiune și — apoi să vorbească. Atunci ar fi înțeles, că ea fiind o constituție octroată, nu se putea să fie decât „*de nobis, sine nobis*”, că în §. 5 ea decreta în general principiul de egala îndreptățire a naționalităților, §. 71 o decreta în special pentru Ungaria, §. 74 în special pentru Transilvania, a cărei independență față cu Ungaria era susținută, și în fine §. 123 prevedea posibilitatea modificării acestei constituții din partea primului „Reichstag”. Constituția aceasta ținu seamă de proiectul comisiei par'țiale, pe motiv că iarăși, la 7 Martie seamă de stărilor reale și amină revenirea păcii și liniștei; constituțiunea octroată era mult mai conservatoare și mai centralistă. Când ea a fost apoi sistată, a fost sistată nu numai pentru noi, ci pentru toate popoarele.

Tot atât de puțin exactă și mult tendențioasă este și afirmațiunea, că „prin intervenirea victoriilor lui Radetzky în Italia par'că încetaseră” de a se mai deschide (ușile), par'că etc. etc., ca mai sus, în textul „Dreptății”, care însăși a subliniat aceste șire, voină să zică, că pune mult pond pe această mândră idee, că ține mult la ea ca la un făt, vezi Doamne, isteț. Pentru cunosători sublinierea aceasta nu-i însă sugestivă. Eată de ce nu poate fi:

Românii și-au dat petiția lor la 25 Februarie — nu 27, cum din eroare de tipar scrie „Dreptatea”.

Care era în acest timp situația în Italia? Radetzky purta pe fruntea sa deja din 25 Iulie 1848 laurii victoriei dela Custozza, dela 9 August 1848 până în 12 Martie 1849 moșneagul erou se afla în armistițiu — noi dasem petiția! — și în 23 Martie abia se decide la Novara soartea Italiei în 1849. Când deci situația din Italia putea să impună deosebite considerațiuni: după Custozza? ceva înainte de Novara? Când situația din Italia ar fi impus Curții o reticență, o rezervațiune mentală, pentru-ca nu cumva poporul român — care nu apăsă numai Tronul, ci se apăsă și pe sine — se nu slăbească din zel, din luptă?

Rămân Rușii. Lăders intră în Ardeal în 2 Februarie 1849, în Ianuarie Windichgrätz ocupase Pesta, la 26 Februarie Ungurii sunt bătuți la Kápolna. Aici era sigur sfârșitul. Dar ar fi prea frivol să admitem, că o combinație în sensul articolului din „Dreptatea” s'a putut face. Care sunt probele celui-ce o presupune, ori, se o credem?, se face că o presupune? Nu există nici o probă și nici *anonymus*-ul nostru nu dă. Din contra Rușii erau deja în țeară și M. S. dă totuși în 25 Februarie un răspuns, pe care deputații noștri l-au înțeles în cel mai optimist chip, ear în Martie ei nu mai sunt satisfăcuți pe deplin.

Autorul articolului, cu care mă ocup, are acum cuvântul. Fiind Român, și prin urmare și Român, îi aduc însă aminte că Tacitus, ruda noastră — fire-ar el și magistrul nostru! — a produs cuvântul *sine ira, sine studio*!

Încă o observare mai am de făcut aici, și ea este cel mai tare argument. Observ că textul constituției dela 4 Martie era gata deja în 25 Ianuarie 1849, când Schwarzenberg îl depuse în mâinile M. Sale. În 10 Februarie M. Sa îl remise aprobându-l cu mici modificări mai mult stilistice. (Vezi Helfert, Geschichte Oesterreich's vom Ausgange des Wiener Oktober — Aufstandes, vol. IV., 2, pag. 464 și 465). S'ar fi putut deci ca răspunsul M. Sale din 25 Februarie să fi cuprins o aprobare și a punctului prim din petiția română, când M. Sa aprobase cu două săptămâni mai înainte o constituție cu alt sistem?!

Până aici am combătut, am negat ce-au zis alții. Să afirmăm acum, să arătăm de ce trebuia, de ce era o explicabilă fatalitate istorică ca petițiunea dela 25 Februarie 1849 să nu fie satisfăcută în toată întregimea sa.

Să ne întrebăm deci — și așa ne aflăm la partea de competență a discuției asupra „anchetei” din 1849 — care este cuprinsul petiției aceleia.

Eată-l:

1. Unirea tuturor Românilor din statele austriace într-o singură și de sine stătătoare națiune, sub soeptrul Austriei, ca întregitoare parte a imperiului.

stătuare în privința politică și bisericească.

3. Deschiderea neîntârziată a unui congres general al întregii națiuni în scopul constituirii sale; în deosebi:

a) pentru alegerea unui cap național, care va fi intitulat de M. Sa, dela care va primi și titlul corespunzător.

b) pentru alegerea unui consiliu de administrațiune sub numirea unui „Senat-Român”;

c) pentru administrarea comunelor și districtelor;

d) pentru organizarea instrucției și pentru înființarea institutelor de educație.

4. Introducerea limbii naționale în toate afacerile referitoare la Români.

5. O adunare generală a întregii națiuni, pe fiecare an, pentru desbaterea intereselor naționale.

6. Reprezentarea națiunii române, după numărul sufletelor, în parlamentul general al Austriei.

7. Națiunea română cere să aibă un reprezentant în guvernul imperial, pentru apărarea intereselor naționale.

8. Măiestrea Sa să binevoiască a purta de acă încolo titlul de „Mare Duce al Românilor”.

Într'un memoriu din 5 Martie 1849, dat ministrului și subscris, în numele deputațiunii, numai de Șaguna, tocmai primul punct este declarat drept cel mai important (*der wichtigste*); memoriul din 5 Martie explică că independența cerută în acel punct „nu se poate altfel pricepe decât cu privire la administrațiunea internă și față cu celelalte națiuni” (*erklären dass wir diese Selbstständigkeit nicht anderes verstehen, als in Betreff der inneren Administration und gegenüber den übrigen Nationen*). Singularul temei, pe care se sprijinea această cerere era acela al *egalei îndreptățiri*, pe care și M. Sa o proclamase în manifestul dela 2 Dec. 1848; acest principiu excludea supremația oricărei națiuni asupra altei națiuni, nici o națiune nu mai se putea să fie subordonată alteia — explicau bărbații de încredere ai Românilor; și pentru-ca națiunea română să fie bine asigurată de orice viitoare exploatare în favorul alteia, se cerea constituirea ei într'un corp național și se protesta mai ales în contra

exempțiunei, care susținea ori crea în favorul Sașilor și Sârbilor *fundul regiu* și *voivodina*.

De acest punct prim, la care Șaguna și cu el toți ceilalți deputați țineau și după publicarea constituției din 4 Martie, ministrul nu voia să auză. Principiul, din care el răsăria: principiul de naționalitate, dus până la ultima sa consecință, produsese în toate părțile aparițiuni îngrigitoare pentru guvern. Slovenii, Rutenii, Sârbii, Românii, Slovacii etc. cereau abandonarea delimitărilor istorice. Publicistul sud-slav Ostrozinski făcuse un plan, care-i mai asemenea cu programul nostru, istoricul nord-slav Palacky scria altul. Așa în imperiu. În afară, în Italia și Germania același principiu ridica pericole, care amenințau puterea externă a monarchiei. În 28 Martie 1849 parlamentul din Frankfurt alesese deja pe împăratul Germaniei și oferise coroana imperială — regelui Prusiei, ear dieta prusiană întrunită în 26 Februarie voia să recomande primirea acestei coroane! În același parlament se vorbise și despre disolvarea Austriei prin principiul de naționalitate și se cerea din unele părți (stânga) spriginirea Maghiarilor, Polonilor și Italianilor. Istoricul Waitz, deși conservator, se asociase și el la aceste vederi. (*K. Klipfel, Geschichte der deutschen Einheitsbestrebungen*. I. 74).

Este o orbire regretabilă a nu pricepe, că în mijlocul atâtor aparițiuni, mai mult ori mai puțin serioase, tinărul împărat Francisc Iosif și sveticul său Schwarzenberg trebuia să caute mijloace de a consolida monarhia.

gramul seu care spunea: „Existența (*Fortbestand*) Austriei, ca unitate de stat, este o necesitate germană și europeană”. Austria și Germania erau din acest moment două imperii, a căror desvoltare se despărțea pe deplin. În 4 Februarie 1849, 20 de zile înainte de petiția română, același ministru se pronunțase într-o notă către „ministrul imperial” din Frankfurt contra unității germane, care reclama pe seama sa și țerile germane-austriace și propunea, vorbind cam nebulos, o federațiune de state germane, în care Austria să intre cu toate provinciile sale, și cu cele negermane. Schwarzenberg voia, ca Austria să rămână predominantă și în Germania, o situație care ar fi ridicat și pe Germanii Austriei față cu popoarele negermane din Austria, precum arată Beust, prieten bun cu Schwarzenberg, în memoriile sale (I. 125 și alte pagini).

De aceste idei și tendențe se loviră „petitele” noastre, vorba autorului din „Dreptatea”; aceste impregiurări explică pentru-ce Schwarzenberg și ministrii sei colegi, Stadion și Bach voiau pace în țeară, pentru-ca să poată înțări și situațiunea externă a monarchiei.

„Petitele” noastre a căror perfectă rezolvare în sensul petiției române ar fi cerut mult timp și studii, ar fi născut tirgueli ori compromisuri groaie, ar fi răscolit toată monarhia, erau în cea mai deplină contradicție cu postulatele situației generale și, asta nu trebuie uitat, cu sancțiunea pragmatică, o lege de care cei adunați în Frankfurt rideau, dar care în Austria a fost și este încă privită ca irevocabilă.

De aceea — nu s'a putut împlini „cel mai principal” punct al petiției: constituirea unei națiuni române cu limite etnografice și în frunte cu un șef național; de aceea s'a căutat a se de egala îndreptățire — însă între limitele istorice ale țerilor!

Dar' mai este ceva.

Articolul, de sigur venit din afară, nu din redacția „Dreptății”, prezentează chestiunea ca și-cum în răspunsurile Maiestății Sale și ale mini-

trilor s'ar fi promis satisfacerea tuturor dorințelor din petițiunea dela 25 Februarie 1849. Aceasta este o încercare de a crea legende istorice. Până la proba contrară, eu afirm că în nici un act nu există nici o urmă de o promisiune categorică.

Din contră, în acele, care ne sunt puse la dispoziție, prin publicarea lor, eu am găsit o serie de foarte lămurite împotrivi din partea guvernului, despre care, prin urmare, nu se poate zice că nu a avertizat de cu vreme pe bărbaii noștri, că în fața primului punct și a consecunțelor lui, ei trebuie să zică: *non possumus*.

Eată care sunt și aceste fapte:

Șaguna susținea și el cu avînt ideea constituirii monarhiei în teritorii autonome cu limite etnografice.

"Dar' crede-mă, domnule meu", scria el din Olmütz, în 3/15 Martie 1849 către bancherul vinez Zenobie H. C. Pop (*N. Popea Memorialul*, p. 280), "că mie cu atîta mai tare îmi vine să mă mir și să mă întreb: că oare este cu putință, ca dorințele poporului aceluia, care dela început prin decurgere de veacuri întregi și-a păstrat nevătămată credința sa către Monarchul seu, care prin unii fi ai sei apără și păzește granițele monarhiei, cu alții compune vreo 5 regimente mobile, ear' pe ceilalți și-i ridică până la unul, și rezeindu-i în flacăra focului de război, se uită cu răceală la părăsirea de sânge, care curge pentru susținerea Tronului împărtășesc, în nădejde, că printr'insul se vor scăpa de jugul străin — oare e, zic, cu putință ca dorințele acestui popor, care după însăși opinia publică sînt destul de moderate și înțelepte, fără de a fi lăgăte în seamă, să se arunce numai la o parte și el nemărgănit să rămână punînd sub jugul străinului în timpul libertății tuturor popoarelor? Nu, aceasta nu e voea lui Dumnezeu, dar' nici a Monarchului nostru, care vrea binele tuturor".

Aceste cuvinte erau scrise ca răspuns la o scrisoare din 1/13 Martie, în care Pop, care vorbise cu Stadion — ministrii se aflau în Viena discutînd tocmai constituția ce avea să se octroieze — îi scrisese că "încât se atinge de punctul dîntău al petiției vî veți aduce bine aminte, precum Excelența Sa a declarat, că acea cerere de ocamdată nu se poate împlini".

La 26 Iunie 1849 s'a zis — ca răspuns la o petiție subscrisă de Petru Mocsonyi, Cernena și Dobran — că se pot satisface numai dorințe care "se potrivește cu unitatea monarhică"; în 18 Iulie 1849 Bach scria lui Șaguna că nu se pot perde din vedere "relațiile întregului imperiu", că prin constituția dela 4 Martie 1849 "punctul de vedere depus în petiție s'a modificat esențial" și, aducînd aminte că Românii numai în unire cu guvernul Austriei pot să-și asigure interesele, stăruia că în populațiunea română se se propage "noțiuni corecte despre legătura sa cu monarhia întregă".

Toate acestea sînt dovezi, că era vorba de principiul viitoarelor alcătuirii și că al nostru era respins. Pentru aceea vedem că Șaguna, înțelegînd preponderanța influență a altor interese, desperă de a mai putea obține un rezultat favorabil pentru toate punctele petiției. Întors acasă, scrisorile prea optimiste ce-l sosiau dela națiune îl dureau, pentru-că

"vedea întrînsele aspirațiuni, care nu se vor realiza", precum scria el în Octomvrie 1849 în Memoriiu seu și lui Dobran la Viena: *dass die Zeit der zu ertheilenden Resolutionen vorüber ist*. (Popea, *Memorial*, pag. 364 și 381).

Constituția dela 4 Martie 1849 a fost în fine sistată și ea în 31 Decemvrie 1851, stabilindu-se pe temeiul §§. 96—98 din ea numai "Reichsrath"-ul, care avea să fie un s'vat în chestii de legislație.

De acest "Reichsrath" se leagă a doua epocă constituțională a monarhiei noastre, la anul 1860.

Eu am căutat să explic adevăratele cauze pentru care petiția dela 1849 nu a putut fi admisă de guvern ca realizabilă în toate punctele sale și cred că am reușit să arăt că această chestiune este mult mai gravă decît se se poate permite ca printr'o lipsă *sans gêne* de conștiințioasă științifică să se propage o istorie falsificată.

G. Bogdan-Duică.

Procesul dlui Dr. V. Lucaei.

Din Sătmăr ni-se vestește, că procesul de calumnie intentat martirului iubit Dr. V. Lucaei și pertractat odată, în urma anulării sentinței Antidii, se va pertracta a doua-ora la 15 Febr. După cât pare, procesul se va face cu mare aparat: acuzafia va fi susținută de procurorul general substituit dela Tabla regească.

Sașii din Bistrița și Brașov s'au alăturat hotărîrii celor din Sibiu. Este probabil, că în urma agitației tinerilor sași, adunările de alegători totuși se vor ține. Ele vor vorbi de sigur mai puțin "prudent și circumspect" și mai conform onoarei politice.

Guvernul și kossuthiștii. În ședința dela 25 c. a clubului kossuthist din Budapesta, deputații aparținători acestui partid au hotărît să nu voteze nici numărul de recruți hovezi ce se va cere, nici bugetul acestui minister, lucru pe care nu l'au făcut până acum. Și prin aceasta deputații kossuthiști vor să arate, că sînt decisi la cea mai crâncenă luptă contra lui Bánffy.

Nu puține greutăți îi vor face kossuthiștii guvernului și prin propunerea de revizuire §-ului 25, la aducerea căruia se faceuse aproape revoluție în Budapesta și care a și fost una din cauzele căderii lui Tisza.

O durere "patriotică". Prin discursul seu rostit în ședința dela 24 c. a Dietei, ministrul școalelor a pricinuit și o durere "patriotică": a declarat anume, că nu-'și ia în program și prefacerea școalelor confessionale în școale de stat, nici va face a treia universitate.

Presa maghiară se plînge amar.

Dieta Bucovinei și reforma legii electorale. În toate dietele provinciale din Imperăția Austriei reforma legii electorale preocupă spiritele. Numai în Bucovina e tăcerea cea mai completă și în această privință. Lucrul e cu atât mai curios, cu cât tocmai în Bucovina actuala lege electorală ar trebui reformată, căci e injustă. Districtele, populațiunea rurală, nu au o reprezentare proporționată în dietă. Ar fi de datoria deputilor naționali de a insista asupra reformării

legii în acest punct. Dar' nu e probabil, că un asemenea proiect se va naște. El ar periclitiza serios preponderanța proprietății mari, a cărei hegemonie e o dogmă a actualilor politicieni bucovineni, boieri și vasali. Dacă n'ar fi așa coplesii de rugina cătorva idei fixe, ar trebui să recunoască, că înstrăinându-se proprietatea mare din zi în zi tot mai mult, forța principală a partidului național devin districtele.

Presa străină despre Bánffy.

"National Zeitung" din Berlin, nr. 32, se ocupă într'un foarte lung articol cu schimbarea ministerială în Ungaria.

"Situația în Ungaria s'a schimbat în fond..."

"Crisa, pornită din palatul imperial dela Viena și țesută cu fire tari, a fost, precum reese din cele expuse mai sus, nu numai o izbucnire a dispoziției sufletești momentane, ci ea a urmărit și urmărește un anumit scop politic, care de loc nu consistă în aceea de a reinstala maghiarismul liberal în vechia sa poziție.

"Situația internă a Ungariei este, pe lângă aceasta, foarte favorabilă pentru a se ajunge la ținta dorită. Lupta din cauza legilor religioase a scos din fire clerul ungar, care până acum se fălia cu convingerile sale maghiare, îndreptându-se acum contra liberalismului și contra maghiarismului înrolat în tabăra liberală; clerul acesta nu va uita așa curînd de multele înfrîngeri ce l'au adus și îi va fi dușman liberalismul maghiar. Alături cu clerul stă partea covîrșitoare a aristocrației ungare; ear' că din aceste împregiurări și naționalitățile nemaghiare trag curagiu, bine înțelese. Situația ce de aici rezultă pune coroana în poziție a se desface de legături prea sfinte ce o legau către maghiarismul liberal, căruia Francisc Iosif adese-ori îi aduse foarte grele jertfe pentru El, personal, și a nîsul o astfel de poziție deasupra partidelor politice, cum o posedă deja demult în Austria. Întreprinderea nu e tocmai așa lesne de realizat; căci odată naționalitățile în Ungaria ajunse la ordinea zilei, mișcarea lor va deveni și mai furtunoasă decît în cealaltă parte a monarhiei, pe când earăși împotrivirea Maghiarilor, potrivit temperamentului lor, va avea caracter mult mai violent, decît împotrivirea Germanilor în Cis-leithania. Să-și arătăm înțelegerea și înțelegem, dacă și poziția în afara a monarhiei habsburgice, în care Ungaria de mai mult de zece ani forma șira spinării, s'ar întări.

"Decamdată, bine înțelese, nu trebuie trase încă concluziunile extreme din situația actuală; desvoltarea de care am amintit, cere timp, dar' ea e inițiată și dacă în ziua de azi liberalismul maghiar mai ține puterea în mână, totuși fondul lucrurilor are asemănare cu jocul la teatru, unde după culisele scenei care tocmai se joacă, stau deja acelea ce au să urmeze. La momentul sosit culisele scenei, dîntău nu trebuie decît să fie trase sus și puse la o parte, și îndată apare o scenerie cu totul alta".

Discursul dlui V. A. Urechia.

Rostit în ședința dela 9 Decemvrie a Senatului român.

(Urmare și fine).

Prezența lumii chestiunea română, în care ați lucrat și în care eu cred că trebuie să rămâneți lucrători, dacă voii să rămâneți acolo unde sînteți, o prezență ca o ches-

tiune între d-voastră și dl Sturdza, între liberali și conservatori?

Față cu asemenea stare de lucruri, eu, din partea Ligei, sînt dator să aduc guvernului d-voastre o declarațiune. Cu atît mai mult vî rog să o ascultați, că până azi nu v'am adus nici o dificultate, nici în cele interne, nici în cele externe, în curs de mai mulți ani. M'am desinteresat, precum vî spuneam ieri, de toate luptele interne, ca să-mi consacru la bătrînețe puterile ce-mi-au rămas chestiuni naționale, avînd inima împacată cu mintea.

Declarațiunea mea e că d-voastră rămâneți răspunzători domnilor dela guvern pentru cazul când nu veți fi desmiuți în timp util informațiile eronate ale contelui Kálnoky, relative la pretinsul irredentism al Ligei.

Dacă asemenea desmiuți nu li-a dat dl ministru de externe sub ori-ce formă, vî privește; dacă nu li-a dat în interesul neadmisibil de partid, Liga își va face și ea datoria sa: va vesti tuturor acelor cari o compun ca să știe cu cine a rămas țeara aceasta în chestiunea națională.

Eu nu cred că veți găsi mulți din aceia cari constituie majoritatea, cari măcar între 4 ochi, se nu vî zică: dar' miniștri, disciplinați ai voștri sîntem, dar' pentru D-zeu, ridicăți deasupra țerii acel ponos care este primejdios; respingeți acea invențiune pe care au aruncat-o Ungurii ascînd țeara de irredentism, ca să ne facă să ne pierdem toată stima ce în trecut și până astăzi am isbitut să o căpătăm dela statele culte cari regulează destinele Europei și ale lumii. În acest sens lucrează agenții unguri și în Italia și în Franța și în Englitera, debitînd tot felul de minciuni în contra Ligei și în contra României.

Liga, dlor, termin a zice, nu este irredentistă. Ea împreună cu toată țeara, nu face decît să regrete adînc purtarea dușmănoasă, pe cât de neomenoasă, a guvernului din Budapesta; de aceea cu țeara întreagă, Liga s'a intristat când a auzit că însuși marele bărbat de stat, dl Kálnoky a putut da informațiuni așa de eronate asupra scopului, asupra lucrării sale.

Cu țeara întreagă Liga a protestat în fața lumii culte când s'a făcut monstruosul proces dela Cluj; toți Românii s'au mîhnit de crima Ungurilor când s'au aruncat în temniță niște supuși credincioși ai Maiestății Sale Regelui și Imperatului Austro-Ungarilor, care au rămas în viață și în libertate de a fi Români.

De aceea eu sînt adînc intristat, că atît în mesagiul, cât și în răspunsul la mesagiul nu aflu nici un cuvînt, măcar o alusiune mîngăitoare în chestiunea națională.

Atît mesagiul, cât și răspunsul la mesagiul, își fac o datorie a pomeni despre moartea prezidentului republicii franceze, despre moartea împăratului Rusiei. Aceste morți interesează oare pe guvern mai mult decîtuciderea a 3 milioane de frați de peste munți. (Aplause).

Un jurnal francez, dlor, eată ce scrie la 4 Decemvrie:

"Si comme tout le fait croire, les Hongrois accusent fausement les Roumains Transylvaniens de chercher à démembrer la monarchie de Saint-Etienne et à s'incorporer dans le royaume de Roumanie; s'il est vrai que la pleine participation à la vie publique, ainsi que la liberté de l'école et de la presse sont les seules desiderata des patriotes roumains, le devoir strict du Roi Carol de Hohenzollern et de ses ministres est de soutenir leurs nationaux persécutés et de demander pour eux un régime plus juste et plus doux."

"Il semble au contraire que le gouvernement roumain ait, de propos délibéré, sacrifié les intérêts des protestaires au désir qu'il a de rester en très bons termes avec l'Autriche Hongrie. C'est là, au point de vue de la politique extérieure, un calcul peu généreux et qui pourrait d'ailleurs être déjoué qu'on ne pense."

Are dreptate jurnalul francez numai într-aceea, că nu a putut rămîne mult timp la putere în România un guvern, ori-cărei partide aparține el, dacă va înceta de a fi compus din Români buni!

Dar' ce? Atît în mesagiul, cât mai ales în răspunsul la mesagiul, găsim numai asocierea la regretele pentru moartea președintelui republicii franceze, Carnot, și a morții împăratului tuturor Rușilor, Alexandru al III-lea. Dar' nu trebuia să aște Maiestatea Sa, pîr răspunsul nostru, că noi unim durerile noastre cu ale fraților noștri? Și că exprimăm speranța că dreptatea nu este departe pentru aceia, care astăzi zac în temnițele ungurești?

Dar' guvernul găsește că aceasta ar supea pe guvernul dela Budapesta sau dela Viena? Apoi tot așa de delicat se poartă aceia dela Budapesta? D-voastră ați văzut ce s'a zis de d-voastră chiar în jurnalele d-lor oficioase. Ați uitat cu ce termeni ați fost atacați în delegațiunea ungurească și d-voastră și națiunea și chiar tronul nostru?

Și de aceea, cred eu, dlor, că mai bine era să lucrăm precum am lucrat în acești trei ani din urmă, și cu aceeași unire să mergem înainte!

Așa cred eu, care reprezintă aci județul Covurluiu pentru câteva luni ce au mai rămas senatului, așa cred eu, că uniți numai vom salva națiunea. Legenda dela Brateși trebuie să ne vină în minte.

Un pescar, spune legenda, care ținea prin munca sa de pescărie doi copii și pe soția sa, pe vreme de inundație, pe vreme de furtună, mergea cu luntrea sa slabă, făcută din o coajă de pom, pe apa Brateșului; luntrea se umplu cu apă și Petre pescarul este gata să se îneca. După mal îl vede nevastă lui, și fără să se mai întrebă dacă nu se va îneca și ea, se precipită în apă și valurile o duc până la bărbatul seu.

El nu se lasă a fi ajutat, ci caută să scape pe soția sa ridicîndu-o peste umerii lui și să scutură valurile. Dar' picioarele lui se înfundă în mîl sub greutatea scumpei povere. Amîndoi vor să se îneca...

Acum cei doi copii ai lor, de pe mal, vedea scena... Se aruncă și ei în apă și ajung la părinții lor. Muma lor atunci, zice soțului, să căutam să scăpăm pe copii, ei măcar trebuie să rămână, ei sînt viitorul, noi putem muri!

Și ambii copii sînt ridicați peste umerii femeii.

Dar' tot mai mult se înfunda în mîl picioarele pescarului și acum din această ciorchină umană n'a mai rămas decît o buclă de pîr neagră pe deasupra valurilor.

Dar' legenda adaugă, că în acel moment geniul binelui, trecînd pe acolo, și-a înlocuit piciorul în buclele copiilor, plînd pe apă, și geniul binelui a scos la mal întregul strugure omenesc.

N'ați perit, le zice el, reveniți la viață, căci ați fost uniți în iubire, devotați și sacrificiu. (Aplause numeroase).

Dacă și noi, dar', vom înțelege, că este ora sacrificiilor, și vom lucra uniți, negreșit că vom înlătura ori-ce primejdie ce ne amenință; neamul; dacă nu vom urma astfel, atunci cu moartea Ardealului se va pute zice și *finis Romaniae*, cum s'a zis *finis Poloniae*.

O, cum îi bătea inima, când s'a vîzuit în casa mare și bogată din Băstiea, — și nu atît mobilele bogate au impresionat-o decît odată, cît tăcerea aceea misterioasă și severă, zidurile reci, și mai ales idea că în cîlaus și locul acela avea să se hotărască soarta copilului ei. Un foșnet de mîtase... Doamna Ionescu apărî în cadrul ușii...

— Eu sînt... mama lui Dinu, bălăi Sultana sastișită, și dete să-i sărute mîna.

— Așa? Îmi pare bine, ia poftim șezi — cum îi mai e băiatului d-tale?

— E bine acum, mulțumesc lui Dumnezeu, și se mă iertați, dacă am luat îndrăzneala să viu... vedeți, el e așa de sfios, ar fi în stare să moară și se nu spună... că noi de... și dacă am fost niște oameni nevoiești... da, el a învîțat și s'a ales... nu că-i copilul meu... acum îl cunoașteți și d-voastră... Și așa 'mi-a zis, că de ce se nu viu eu ca mamă, să se spun, dacă el se rușinează, că poate de... și domnișoara l'o îi iubind, și eu cred că ar fi o casă potrivită...

— Nu te înțeleg... Ce vrei să vici?

(Va urma.) A. Vlăduța.

FOIȚA „TRIBUNEI“

Mama.

I.

...De ce nu vrei să-mi spui și mie, Dinicule? Nu mai rzi, nu mai vorbești ca înainte, și uite cum ai slăbit. Cum se nu mă îngrijesc și se nu-mi fac fel și fel de gânduri când te vîd așa...

— Da nu-ți mai face, mamă, nici un gând... țî spun că n'am nimic — de ce nu mă crezi?

— Bine, măică, așa se fie...

Vrî să mai zică ceva, dar' simți c'o neacă plînsul, — oftă și eși din odaie binisor, cu o evlavioasă sifeală, ca-și-cum s'ar fi păzit se nu strice somnul unui bolnav iubit.

Așa copil avea Sultana, și se uită la el ca la Christos. Săracă era dar' ti făcuse Dumnezeu parte de un băiat și bun și frumos și deștept. Când îl vedea dimineața plecînd „la lecții” — serios, chipeș, gătit „ca cel dîntău copil de boier” — rămîne în ușe cu mîna la obraz, privind după el mîndră și fericită, îl urmăria cu gândul pe stradă, îl vedea întrînd prin case mari pe unde neam

de neamul ei n'a călcat, îl auzia vorbind cu oameni de seamă; ar mai fi visat ea că Dinu al ei se dee lecții de clavier la fete de boier!... Se poate, ba se prea poate, ca el să fie îndrăgit vr'una din atâtea fete frumoase și bogate, pe care le învîță... și el e un băiat sfios, e în stare să moară și se nu spună... Asta trebuie să fie. Sultana adoarme cu gândul la mireasa fiului seu.

În odaia de-alături Dinu își copiază pe curat prima lui compoziție, o „barcazola”, pe care a dedicat-o domnișoarei Elisa Ionescu. Și gândurile lui pornesc din căsuța aceasta smerită și sîrăcăcioasă de sub Dealul-Spirii, — în Băstiea e o casă mare, un salon vast cu mobile bogate, — o copilă sveltă frumoasă, cu ochi albaștri, de o nespusă eleganță în mișcări, se așează pe pian... El stă în picioare, — mai mult o privește decît o ascultă. Degetele ei moi, delicate, albe ca și clapele pe care luncă, pare-că-i joacă pe inimă, și îl gîdile. El o admiră, o adoară în nevinovată blîndețe și cumințenie a figurii ei, în atitudinea ei sfîntă, în pieptănătura ei simplă, în grația cu care își înclină capul, în cărlionții blonzi, fini, care îi tîvesc ca o umbră ceafa rotundă, fruntea netedă ca marmora. Din când în când ea își ridică spre el privirea de o dulce, visătoare melancolie:

pare că îl simte și îl ceartă cu o dragălașenie de copil alintat, — el se roșește și își pleacă ochii în jos... Dar' un sentiment de silă, de umilintă și de rușine aruncă ca un val de întunec peste fericitele lui gânduri.

Într'o zi Elisa nu putu veni la lecție, era bolnavă. Doamna Ionescu îl pofți în salon și îl rugă să-i cînte ei, să-i cînte ceva frumos, ceva sentimental, în sfîrșit, ceva care să miște inima... Dinu nu înțelegea nici vorbele, nici zîmbetul nehotărît, nici căutătura curioasă, nici aerul neobișnuit de vaporos pe care îl avea doamna Ionescu în ziua aceea. Se așeză la pian, și cîntă o mazurcă de Chopin. Doamna Ionescu, în picioare lângă el, îi puse înecetîsor mîna pe umăr: se plecă spre el, îi cînta privirea și-i mulțumia cu un zîmbet recunoscător și melancolic. Dinu îi simția perul pe obraz; respirația ei caldă, pasionată îl jena; și din toată această ființă grasă, sîngeroasă, se exala un miros de mose năbușitor. El înțelese și se roși; dar' în aceeași clipă doamna Ionescu îi luă vederea și rîsulărea... buzele ei ferbinți îl sărutau pe ochi, pe gură, cu o pasiune smintită, care sfîrși prin a îmbăta tîneretă curată și timidă a lui Dinu.

A fost un vis urît, disgustător, oribil. I-se cutremură carnea de căte-ori își aduce

aminte. O, dacă n'ar adora pe Elisa, în viața lui n'ar mai călca în casa aceea. Acum mereu îl poftesc acolo la masă. Dl Ionescu e un om așa de bun... dar' ea, ea e revoltătoare. În vorbele ei, în privirea ei pătimașă, în toate mișcărilor ei libere, depravate, era par'că o sete bolnavă și insolentă de a-și afișa căderea și pasiunea la fiecare moment. Era o tortură pentru Dinu viața aceasta falsă, plină de temeri, de revolte și de remușcări. Când se uita în ochii limpezi și nevinovați ai Elisei îi venia să strige, să plîngă cu hohot de mustrare, de lășitate și de rușine.

II

Dinu slăbia, slăbia vîzînd cu ochii. De o săptămînă nu mai eșia din casă; avea friguri. În vremea aceasta servitoarea dela doamna Ionescu venia în fiecare zi să întrebă de el. Sultana o ispiți pe departe. Bănuise ea demult, acum crede că a înțeles tot.

E Duminecă, — o zi caldă de primăvară. Dinu s'a făcut bine, dar' e încă slab și nu eșie din casă. Sultana se peptenă frumos, își pune o rochie nouă de cit, și un testemel curat... „Ce o fi, o fi: capul solu-lui nu se taie” — își face, lăruce, și pleacă într'un noroc.

Invitare de abonament

la

„TRIBUNA“.

Cu 31 Decemvrie v. 1894 expiră abonamentele lunare, cuartale, semestrale și anuale.

Domnii abonenți sunt rugați a grăbi cu reînnoirea abonamentelor lor pentru regulata expediție a foii.

Abonamentele se fac prin mandate postale și numai pentru un timp, care începe cu prima și se termină cu ultima lunii după stilul vechiu.

Abonamentul lunar costă . . 1 fl. 20 cr.
Abonamentul trilar costă . . 3 fl. 50 cr.
Abonamentul semestral costă . 7 fl. — cr.
Abonamentul anual costă . . 14 fl. — cr.

Este în interesul dlor abonenți, ca adresele să fie însemnate cât se poate de corect și legibil. Domnii abonenți vechi sunt rugați a lipi pe mandatul postal adresa tipărită dela fașile, în care li-s-a trimis „Tribuna“ până acum.

Administrațiunea.

CRONICĂ

Sibiu, 14/26 Ianuarie n.

Pentru scumpii întemnițați. Din Iclod ni-se scriu următoarele: Mercuri în 23 Ianuarie n. a. c. la 9 ore a. m. s'a celebrat și în sf. noastră biserică gr-cat. prima liturgie pentru scumpii nostri martiri, întemnițați la Seghedin și Vaț. A fost o adevărată sărbătoare cea zi pentru poporul nostru. Rugăciunile evlavioase, cântările melodioase ale corului elevilor de școală, înfinit și condus de bravul nostru învățator Gerasim Mărginean, amintirea în trei rânduri a numelor tuturor osândiților, au mișcat adânc inimile întregului popor asistent, îmbrăcat în haine sărbătorești. Nu pot să nu exprim de astă-dată mulțumită ferbinte stimabilei doamne Teresia Onișor din Blaj, care pentru scumpii nostri osândiți a donat două facii frumos împodobite în tricolorul român, și a plătit serviciu alor trei liturgii, servite în fiecare săptămână câte una. Asemenea datorim mulțumită și onoratei doamne Elena Barna, preotoasă veduvă, care a binevoit a osteli cu pregătirea mai multor jertfe, aduse de evlavioasele poporene: Elena Barna, Raveca Lita, Maria Mărginean, jună, Anica Bucur, Nuța Barna, Ileana Docolin, Anica Păcurar, Susana Păcurar, Vironica Cercel, Susana Barna, Domnica Barbuleț, Marișca Laț, Anica Laț, Nica Demian, Susana Laț, Ghița Laț, Maria Laț, Titișana Demian, Oana Docolin, Oana Barna, Veronica Văsuț, Anuța Docolin, Maria Laț, Dochia Schiau, Dochia Demian, Rafila Barna, Todora Barna, Ioana Laț, Anuța Laț și Oana Barna.

În Viștea-inferioară deasemenea au dat liturgii doamna preoteasă Paraschiva D. Stanciu și femeile: Eva Ioan Stanciu, Eva Ioan Pop Șandru, Paraschiva G. Neagoe, Eva Ant. Șofariu, Eva I. Naft. Stanciu, Paraschiva N. Corja, Paraschiva N. M. Corja, Maria G. C. Corja.

Pentru tombola din București am primit din Viștea-inferioară un covor frumos trimis de Paraschiva D. Stanciu.

— Din Cățicău (ettul Solnoc-Dobăca) ni-a trimis colectanta d-na preoteasă Ana Cherebeț 12 obiecte țesături naționale.

O nouă ordinațiune a ministrului comun de resboin s'a publicat în foaia oficială, care li privește pe voluntari și pe ofițeri în rezervă. Ordinațiunea e următoarea: „Acei voluntari pe un an, care au corăspuns tuturor recerintelor și așteptărilor, adecă făcând examenul de ofițer pot să conțeze la năintare, imediat după expirarea anului de voluntar vor fi înaintați la rangul titular de sergenți-majori. Acei voluntari, care se înachează vor fi înaintați după lista de ranguri încheiată pe timp de pace, ear' cei care trec în statul de rezervă vor fi înaintați amăsurați ipsei contingentului“.

În atențiunea plătitorilor de dare. ntre multe feluri de dări, ce le plătim, este așa numita dare suplimentară de venitul general (általános jövedelmi pótdó). Cine are ori-ce fel de datorie ipototecară (întabulată), adecă își însușă la timpul se această datorie, i-se iartă din darea sa pomenită 10% în cametele, care le plătește după datoria tabulată. De exemplu: dacă cineva are 50 fl. datorie întabulată pe pământul se, după această datorie plătește pe an 24 fl. mătă, atunci i-se iartă din darea suplimentară de venit general: 2 fl. 40 cr. Terminal

pentru însinuarea acestor fel de datorii este acumă până la sfârșitul unei acesteia, adecă până Joia viitoare. Deci să grăbească toți, care au astfel de datorii, să le însine, că zeu, plătim destulă dare și e mult chiar și 50 cr., adecă putem să-i scăpăm. La însinuare trebuie să ai la mână scrisoarea (vôg-zés) dela cartea funduară, care ai primit-o, când s'a întabulat datoria și libelul, cu care plătești ratele. Notarul cercnal e dator să-ți dea toate îndrumările și să-ți facă însinuarea fără plată, că are tipăriturile gratis, gata.

„F. D.“

Un beneficiu. Joia viitoare, 31 Ianuarie, se va da în teatrul de aici, în beneficiul domnului Leo Grand, piesa „Lolos Vater“, de L'Arronge. Rolul lui Nepomuk Klemm, curierul postal în pensie îl joacă beneficiantul; ear' rolul lui Lolo d-soara Bellau. În privința artei dramatice cum o posedă și predă dl Grand nu exista deosebire de vederi printre vizitatorii teatrului nostru orașenesc; toți consimt în părere, că d-sa nu este numai prima putere a trupei germane, ci că talentul și sirguința d-sale reclamă un câmp de activitate mai larg; o expansiune mai în sus, sau cum s'ar zice scena de provincie e prea mică pentru creațiunile sale. Publicul sibian are deci motiv special pentru a-i arăta simpatie; de aceea îndemnăm pe cetitorii nostri să i-o arete venind cât de mulți la beneficiul d-sale.

Fidanțare. Dl August de Herbay și d-soara Cornelia Stoicovici își anunță fidanțarea lor.

Necrolog. Din Viena ni-se anunță înctarea din viață a d-nei Emma Becker, nobilă de Capadoce-Pereira, întemplată în 19 Ianuarie 1895, la 12¹/₂ ore dimineață după o boală grea în etate de 59 ani. Înmemntarea s'a făcut la 21 Ianuarie la orele 12¹/₂ d. a. Viena, 19 Ianuarie 1895. *Jalnica familie.*

Faptă generoasă. Ni-se scrie: Subscrisul primind dela mariminoșii domni: Paul Pop și Dr. Gavril Cosma, ambii advocați din Beiuș, o sumă din care se pot procura la 3 elevi orfani dela școala noastră confes. gr-or. română din Vașcou-Bărăști încălțămintele necesare, în numele sormanilor elevi orfani le aduc cea mai profundă mulțumită și pe această cale. Vașcou, 1895. Învățătorul Vasile Sala.

Concert. Inteligența română din Rechin va arangia Duminecă în 3 Februarie n. 1895 în redouta orașenescă un concert dat de baritonistul dl Traian Mureșianu cu concursul dlui profesor Iacob Mureșianu. Programă: Donizetti: „Cavatina din Lucia di Lammermoor“. Denza: „Am văzut-o“ (romantă). Mureșianu: „Român verde ca stejarul, solo pian“; a) Schubert: „Aufenthal“ (romantă); b) Denza: „Ochi albaștri“ (romantă); a) Mureșianu: „Nu plânge“, b) Rășianu: „Lângă tine aș vrea să fiu“ (romantă). Mureșianu: „Doină“, solo pian. a) Ștefănescu: „Mândruță dela munte“. b) Mureșianu: „Ciobanul din Ardeal“, (doină). Rossini: „Barbierul de Sevilla“. Prețul de intrare: 1 loge 5 fl., locul I 1 fl., locul II 80 cr., parter 50 cr., galerie 30 cr. Începutul precis la 8 ore seara. Venitul curat e destinat pentru scop filantropic. După concert urmează dans. Bilete de intrare se vând la dl comerciant Carol Fronius și seara la cassa.

Petrecere. Inteligența română din Alba-Iulia invită la petrecerea ce se va arangia Duminecă, la 3 Februarie n. 1895 în sala hotelului „Ungaria“. Venitul curat este destinat pentru ambele școale române din Alba-Iulia. Începutul la 8 ore seara. Comitetul arangiator. Dr. Ioan Marceac, președinte; Iosif Cîrlea, controlor; Publius Rozor, cassar. Prețul intrării: de persoană 1 fl., de familie din 3 membri 2 fl. Bilete se pot elibera în prăvălia dlui P. S. Cîrlea, și în seara petrecerii la cassa. În pauză se vor juca „Călușerul“ și „Bătura“ și imediat tombola. Suprasolviri se primesc cu mulțumită și se vor cuita publice.

Medic cercnal s'a ales cu aclamațiune în cercul Vașcoului dl Nicolau Popoviciu, fiul preotului G. Popoviciu din Steiu de lângă Vașcou.

Socialiștii din Budapesta au arangiat mari demonstrații. Vre-o 500 de muncitori fără ocupațiune au percurș — de altfel în ordine perfectă — străzile până la fabrica de mașini a căilor ferate ungarești. Aici au cerut să li-se dea de lucrat. Poliția i-a provocat să se împrăștie, ei însă n'au ascultat, ci au vrut să meargă înaintea parlamentului și să ceară drepturi. Atunci s'au ivit mici ciocniri între ei și poliție. Au fost deținuți 6 muncitori.

Onuț Fodor, ucigașul condamnat la moarte, a cărui recurs l'a pertractat ieri curia regească, a scăpat de moarte, deoarece curia aflând mai multe incorectități în procedura tribunalului a schimbat sentența în închisoare pe viață.

Bilete pe drumul de fer cu preț scăzut pentru lucrători. În urma cererii comitatului Bichiș, dl ministru de comunicațiune reg. ung. a conces, ca lucrătorii să călătorească pe drumul de fer, când merg la lucru, cu preț scăzut și anume, cu jumătate prețul dela clasa a III-a, adecă se însușă în grupe de cel puțin 10 înși.

Teatrul orașenesc. Astă-seară, Sâmbătă, se da în beneficiul d-soarei Hedvig Narenta piesa: „Maria, copila regimentului“, opera comică de G. Donizetti.

O publicație. Ministerul școalelor din România a făcut patruzeci de subscriseri dela publicațiunea „L'année psychologique“, care va apare la Paris în luna Martie sub direcțiunea dlui Binet, șeful laboratorului fisio-psihologic dela Sorbona. Această publicație va fi împărțită școalelor normale superioare, liceelor clasice și reale, seminariilor, școalelor normale primare de băieți și fete și externatelor secundare de fete din toată țeara.

O societate ovreească. Cetim în „Lumea Nouă“. Din darea de seamă anuală a societății israelite „Cultura“ rezultă, că această societate posedă două școale primare și subdiviziune cuprinzând în total 11 clase, dintre care 5 clase întâiu și 4 clase a doua frecventate în total de 583 copii și având 11 profesori de limba română. Societatea are un capital în bani și imobil de lei 31,837.55, din care 14.488.45 în efecte publice și numără în total 414 membri de diferite categorii. Conducerea societății e încredințată unui comitet, al cărui unul din vicepreședinți e dl H. Tikin.

„Bukovinski Wj-domosti“ este titlul unui nou ziar, care a început a apare în Cernăuți. El este organul societății politice al Rutenilor bătrâni „Narodna Rada“, și va apare în fiecare Duminecă. În articolul-program din nr. I. organul zice, că se va întreprinde și va lupta: pentru: 1. convățirea pacinică cu conlocuitorii și conreligionarii nostri români; 2. neatrănarea scumpei noastre Bucovina, ca a unei țeri separate de Galiția; și 3. apărarea limbii materne rusești, a scrierii rusești, a ortografiei bisericești-etimologice (vechi), a datinelor naționale și — ce e mai important — sfinției noastre credințe ortodoxe“. Salutăm aparițiunea acestui ziar, care are să urmărească acest scop nobil și-i dorim o viață lungă, serie „Gazeta Bucovinei“.

Din Bucovina. Ni-se scrie, că dieta Bucovinei își va termina sesiunea din acest an cu ziua de 9 Februarie. O sesiune mai sterilă și mai lipsită de idei și de avânt, ca cea din estan, nici nu se poate.

Din public.)*

Mulțumită publică.

„Reuniunea sodalilor români din Sibiu“, dându-și concertul în 19 Ianuarie n. 1895, aduce pe această cale mulțumită onoratelor persoane, care aflând despre starea critică, în care se află reuniunea noastră, n'au întârziat a-și oferi binevoitorul concurs la acest concert, înfrumșetând astfel programul se. Și adecă stimata doamnă Margareta Moldovan, care a declamat frumoasa poezie: „La icoană“, de Vlahuță; precum și domnișoarele Olimpia Neagoe, care în mai multe rânduri a sprijinit reuniunea noastră, acompianând la pian solurile cântate. Deasemenea mulțumește dlui dirigent al corului Il. R. Banciu, care pe lângă munca obositoare ce a avut de a instrua meseriașii nostri în cor, fără de a pretinde vre-o remunerațiune, n'a hesitat de a se produce și cu câteva cântări solo. Dumnezeu le răsplătească această faptă nobilă.

Suprasolviri au încurs dela următorii domni: Excelența Sa Miron Romanul 2 fl. 50 cr., Dr. Il. Pușcariu, archim. 1 fl. 20 cr., Tit Liviu Albini 1 fl., George Moldovan 1 fl., St. Moga 1 fl., Ioan Russu-Șirianu 50 cr., Dr. C. Diaconovichi 70 cr., N. N. 50 cr., d-na Simonescu 50 cr., C. Stejar 20 cr., N. Togan 20 cr., A. Blotz 20 cr., M. Cioran 20 cr., pentru care se aduce mulțumită pe această cale.

Comitetul.

Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacția nu primește răspunderea.

SERVICIUL TELEGRAFIC

al „TRIBUNEI“.

Viena, 26 Ianuarie n. În ședința de aseară a reuniunii medicilor de aici, profesorul Dr. Drasche a declarat, că rezultate rele dobândite prin aplicarea serului scos din caii după metoda doctorilor Roux din Paris și Behring din Berlin nu permit a crede în putere leucitoare a acestui medicament la difteritis.

Paris, 26 Ianuarie n. Ambele grupe radicale din Cameră au decis a sprigini ori-ce cabinet radical.

Bibliografie.

Invitare la abonament.

Cu 1 Ianuarie 1895, se începe un nou abonament la

„VATRA“.

Forie ilustrată pentru familia, care intră în al II-lea an al existenței sale.

Toată presa românească s'a exprimat îndeosebi favorabil pentru această excelentă revistă, care a ajuns I-ul rang în literatura beletristică românească.

Anul I. al „Vetrei“, este o dovadă nedoelnică de năzuințele ce i-au dat, atât redacția revistei, cât și librăria editoare a prezenta familiilor românești, cea mai instructivă, mai variată și mai plăcută lectură.

Scrierile originale ale domnilor I. Slavici, Caragiale, Coșbuc, Tr. Demetrescu, St. Basarabean, Dulfu, Elisaveta Doamna, Neculai Iorga, S. F. Marian, G. Murnu, V. D. Păun, Russu Șirianu, I. G. Șbiera, D. Ștănescu, etc., etc. precum și traduceri admirabile din cei mai celebri autori moderni străini. Ilustrațiile splendide reușite, dintre cari cele mai multe originale. Grija cea mare în alegerea materiilor de cetit potrivite pentru familie; luxul și eleganța cu care se tipărește; prețul relativ ieftin (4 coale mari 4° hârtie extra-velină, tipărite cu cerneluri de lux și în colorii), fac ca „Vatra“ să fie cea mai răspândită și mai cetită foaie în familie.

Apare de 2 ori pe lună, în fascicule întregi de câte 4 coale mari.

Pentru Austro-Ungaria abonamentul pe un an costă fl. 12, pe 1/2 an costă fl. 6, pe 1/4 an costă fl. 3. Abonații cei vechi, sunt rugați a trimite neîntârziat costul abonamentului, la librăria editoare mai jos semnată, ear' cei care doresc a se abona acum, sunt rugați să binevoască a trimite odată cu abonamentul și costul pentru timpul cât voesc a se abona, căci „Vatra“ nu se trimite, decât celor cari plătesc abonamentul înainte, abonamentele se trimt cu mandat postal la Librăria Școalelor C. Șteflea, București.

Colecțiuni complete ale anului I. se mai găsesc în depozit, cu 12 fl. broșate și fl. 13 legate luxos.

A apărut: Primul tom din „Moara din Șiești“. Roman original, de preotul Ioan Costin, în care se descrie activitatea părintelui Dr. V. Lucaciu. Se află de vânzare la Institutul Tipografic în Sibiu și la autor în Baia-mare (Nagybánya).

Economic.

Sporirea vitelor în Austria. Ministrul de agricultură din Austria ca să dea un avânt mai puternic sporirii productivității vitelor, a conchemat o conferență a mai multor indivizi de specialitate, precum și a câtorva exmiși ai guvernului, unde s'au luat niște înțelegeri foarte interesante de a spori vitele corute. Deoarece spre a pute da un avânt mai mare lăririi acestui ram de economie suma votată de 155.000 fl nu este de ajuns, vor cere o sumă mai mare din visteria statului. S'au vorbit și despre vitele importante din Ungaria; pretind dispoziție grabnică, ca din ținuturile infectate de boala de plumăni, să fie cercetate cu grije s'au să se excludă de pe piațele austriece.

Fără amănare insistă pentru întemeierea pășunatelor artificioase, cer mai departe regulamente salutare, prin cari să fie întocmită vinderea bovinelor vii măsurate după greutate.

Pentru de a pute ridica producerea acestor vite în număr mai mare recomandă însoțirile sociale și ridicarea grădinii economice practice. Ministrul s'a arătat aplicat a părtin părerile, cât a da ajutorul de lipsă.

Căldărarul zilei.

15 27 Ianuarie 1895.

Iulian: Cav. P. Pavel Tiv.
Gregorian: Ioan Chris.
Soarele: răsare 8.02 apune 4.17 m.

Buletin meteorologic.

Sibiu, 26 Ianuarie n. 12 ore dimineață.

Presiunea atmosf. în mm. (Mediul lunar 127.1)	Temperatura după Celsius	Maximul și minimul de temperatură	Direcția vântului
Observată	Diferența din prezic		
713.0	—0.9	—0.4 +0.4 —7.4	80

Din țeară 22 Ianuarie n. 7 ore dimineață.

Stațiunile	Presiun. atmosf. în mm.	Temperatura după Celsius	Vântul	
			direcția	tară
Budapesta	748	— 1.5	V	3
Sătmar	752	— 4.8	SO	2
Cluj	748	+ 1.4	—	—
Orșova	751	+ 0.8	S	2
Arad	750	+ 0.5	S	6
Panciova	750	— 0.4	VN	3

Bursa de mărfuri din Budapesta dela 23 Ian. n. 1895.

Sămînțe		Calitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogr.		Calitatea per Hect.	Prețul per 100 chilo	
			dela	până		dela	până
Grâu							
Bănățeneș nou		75			76		
Grâu dela Tisa		5			76		
Grâu „ Pesta		75			76		
Grâu de Alba Reg.		75			76		
„ Bacica		75			76		
Grâu ung. de Nord,		75			76		
Sămînțe, vechi ori noue			Solul		Calitatea per Hect.		
					Prețul per 100 chilogr.		
					dela până		
Săcără			70—72		5.10	5.45	
Orz			de nutreț		60—62	5.00	6.15
„			de vinars		62—64	6.30	6.80
„			de bere		65—66	7.15	8.15
Ovăș			39—41		5.90	6.30	
Cucuruz (porumb)			hănăț.		75	5.90	6.80
Meiu			de alt soi		75	6.20	6.80
Hrișcă					—	—	
Măști pe 100 terain.	Grâu	Sept.-Oct.		6.93	7.—		
	„	Mart.-Apr.		6.60	6.62		
	Cucuruz	Main-Iun.		6.26	6.28		
	„	Iulie-Aug.		6.02	6.04		
„	Ovăș	Mart.-Apr.		6.02	6.04		
„	„	Oct.		—	—		
Produse diverse			Solul			Cursul	
						dela	până
Prețurile 100 chilograme.	Sēm. de trif.	Lucernă ungurească				38.—	51.—
	„	roșie				58.—	6.—
	Oleu de rap.	rafinat				—	—
	Uns. de porc	dela Pesta				48.—	48.50
	„	dela țeară				—	—
	Slănină	svântată				42.—	41.0
	„	afumată				47.—	48.—
	Său	—				—	—
	Prune	—				—	—
	Lictar	slavon, nou				15.—	—
	„	bănățeneș				13.75	—
	Miere	brută				—	—
	„	galbină străcurată				—	—
	Ceară	de Rosenau				—	—
Spirt	brut				—	—	
„	Drojdiiuțe de spirt				—	—	

Cursul pieții din Sibiu.

Din 25 Ianuarie n. 1895.

Hârtie-monetă română	Cump.	9.88	vând	9.90
Lire turcești	„	11.15	„	11.20
Imperiali	„	10.10	„	10.15
Ruble rusești	„	1.32	„	1.35

Bursa din Budapesta.

Din 23 Ianuarie n. 1895.

Renta de aur ung. 6%	134.30
„ de aur ung. 4%	134.30
„ ung. val. cor. 4%	134.30
Imprumutul căilor ferate ung.	134.30
Amortisarea datoriei căilor ferate de Ost ung. (1-a emisiune)	134.30
Amortisarea datoriei căilor ferate de Ost ung. (2-a emisiune)	134.30
Bonuri rurale ung.	134.30
„ croate slavone	134.30
Obligațiunile desp. regalilor	134.30
Imprumut cu premiu ung.	134.30
Losuri pentru regularea Tisei și Seghedin	134.30
Renta de hârtie austriacă	134.30
„ de argint austriacă	134.30
„ de aur austriacă	134.30
Losurile austriece din 1860	134.30
Acțiunile băncii austro-ungare	134.30
„ de credit ung.	134.30
„ de credit aust.	134.30
Scrișuri fonciare ale institut. de cred. și economii	134.30
Albina	134.30
Argintul	134.30
Galbeni împărătești	134.30
Napoleon-d'ori	134.30
Mărci 100 imp. germane	134.30
Londra 10 Livres sterlingi	134.30

Marca de fabrică.
SPIRT GALLIC
(Franzbranntwein)

al
apotecarului VÉRTES,
este la întrebuintare cel mai
cu efect.

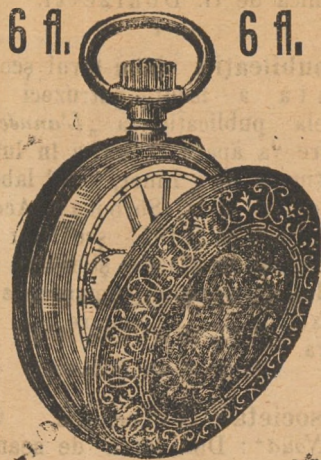
și în urmărea absolutei sale cură-
țenii cel mai apt precum din afară
așa și din launtru spre întrebuintare.
Este întrebuintat cu mare succes la
podagră, reumatism, rețeli, dureri
în toate membrele, dureri de cap,
dinti și nervi, la paralizări, scri-
teli, plăcut mijloc recursor pe drum și a Veritabil numai
cu marca de fabrică alăturată 1 sticlă 50 cr. și 1 fl. 5 sticle
mari franco.

Se capătă direct dela L. VÉRTES, apoteca „La Vultur”
în Lugos (Bánat), nr. 310, precum și din depositul farmacist,
droguerie și dela comercianți de specierie.

Deposit capital în Viena: **Alte k. k. Feldapothek**,
Stefansplatz; **Budapesta** la dl. **J. de Török**, farmacist,
Király-utca nr. 8. În provincie la farmaciștii următori:

Arad: Ring Lajos, Rozsnyai
M., Földes Kelemen, Vojtek és
Weisz, drog., Becseherecul-
mare: Kovács S., Brassov:
Roth Viktor, Jikellus F., Kug-
ler Ed., Klein V., Cluj: Palóczy
Lajos, Csaba: Réthy Béla,
Czegled: Zalai Ede, Debrecen:
D. Rothschild V. E., Tóth Béla,
Mihalovits István, Marosvásárhely:
Dr. Bernády G., Benő B., Parf. Medias:
Buresc J., Noerichin: Binder
A., Oradea-mare: Wachsmann
A., droguist, Részinari: Sigerus,
Sibiu: Molnár: Fuchs L., Mis-
selbacher J. B., comec., Sighi-
șoara: Lingner A. W., Szat-
már: Literay Elek, Szeged:
Vajda Imre & comp. droguist,
Tisza-Ujlak: Royko Viktor,
Timișoara: Krayer József, dro-
guist, C. Jahner, apoth., Ver-
secz: Müller Oskár. etc.

6 fl. 6 fl.

SENSATIE

produs acum inventate

Ciasornice de buzunar remontoar goldin, originale din Genf.
(Savonnette) cu mașinărie de nikel cu presiune cele mai fine, antimagnetice.

Mulțumită executării lor de toată frumusețea și eleganța, aceste ciasornice nu pot
fi deosebite de ciasornicele adevărate de aur nici de către oamenii cunoscători. Capacele
zugăvite cu minunație rămân întotdeauna absolut neschimbate și putem oferi garanția
pentru mersul regulat al lor timp de 3 ani.

Prețul unui ciasornic e de 6 florini.

Adevărate lanțuri de aur cu carabiner de siguranță, fasonul de sport, marchis și panțer fl. 1.50.

La fiecare clas se dă un secul de eura.

[2/1] 2—6

Ciasornicele de goldin sunt răspândite în urma precisității lor excelente printre cea mai mare parte a
drumurilor de fer ale statului și se pot procura numai dela

Alfred Fischer, Wien I., Adlergasse 12.

Se trimite cu rambursă (per Nachnahme).

ALBUM

pentru

MUSICANȚI PE VIOARĂ

editat de

[417] 1—1

THOMAS HOLZHEI.

Sumarul volumului I.

- Nr. 1. „Verlassen bin ich“ cântec popular din Corintia de Thom. Koschat.
2. „Ueber'm Bacherl steht a Hütten“ cântec popular tirolez.
3. „Zwei Sternchen am Himmel“ cântec popular din Carintia.
4. „Andreas Hofer“ cântec popular tirolez.
5. „Auf der Alm, da gibts koa Sünd“ cântec popular din Știria.
6. „Lorelei“ de Fr. Silcher.
7. „Diandl, wie ist mir so wohl“ cântec popular tirolez.
8. „Es ist bestimmt in Gottes Rath“ de Felix Mendelssohn-Bartholdy.
9. „Kapler Alm“ cântec popular din Știria.
10. „Haidenröslein“ de Fr. Schubert.
11. „I hab' dir in d'Aengerln g'schaut“ cântec popular din Știria.
12. „Die Kapelle“ de Kreutzer.
13. „Das deutsche Lied“ de J. W. Kalliwoda.
14. „Mondnachtstraum“ Walzer-Rondo de Ed. Weissbach.
15. „Largo“ de G. F. Händel.
16. „Wann der Auerhahn balzt“, cântec popular din Știria.
17. „Selte schönes Blümchen“ (Ritka buza) cântec popular maghiar.
18. „Am Meer“ de Fr. Schubert.
19. „Die Teppichhändlerin aus Tirol“, cântec popular tirolez.
20. „Didlo zip zip“ cântec de Dom. Ertl.
21. „Marschlied“.
22. „Schnadahüpferln“.
23. „Mein erster Ball“ Polka franç. de Wilhelm Rosenzweig.
24. „Ob ich dich liebe“ Walzer-Rondo de Wilhelm Rosenzweig.
25. „Radetzki-Marsch“ de Joh. Strauss (Tata).

Sumarul volumului II.

- Nr. 1. „Wer hat dich, du schöner Wald“ de Felix Mendelssohn-Bartholdy.
2. „Ich kenn' ein Auge“, cântec de A. Reichardt.
3. „Einst spielt' ich mit Scepter und Krone“, din Opera: „Czar und Zimmermann“, de A. Lortzing.
4. „Schau mir in's Auge“, Walzerlied de W. Rosenzweig.
5. „Stille Nacht, heilige Nacht“, cântec de Crăciun.
6. „O sanctissima“, cântec de Crăciun.
7. „Hochzeits-Marsch“ de F. Mendelssohn-Bartholdy.
8. „Wiegenliedchen“ de Rob. Schumann.
9. „Violin-Solo“ din Opera: „Das Nachlager von Granada“ de C. Kreutzer.
10. „Sei mir gut, vergiss mein nicht“, Walzerlied de W. Rosenzweig.
11. „Deutschmeister-Regiments-Marsch“ de W. A. Jurek.
12. „Il Trovatore“ de G. Verdi.
13. „Lachtäubchen“, Polka m. de W. Rosenzweig.
14. „Sündchen“ („Leise fichen meine Lieder“) de Fr. Schubert.
15. „Baby“ Polka française de Th. Obhldal.
16. „Ländler“ de Th. Holzhei.
17. „Frühlings Erwachen“ de E. Bach.
18. „Donauwellen“, Vals de J. Ivanovici.
19. „Pfeiferlied“ (din Italien) de Califano.
20. „Frühlingslied“ de F. Mendelssohn-Bartholdy.
21. „Air composé par le roi Louis XIII“.
22. „Csárdás“.
23. „Fröhlich erwachen den Rosen“, Walzer-Rondo de W. Rosenzweig.
24. „Potpourri de Th. Holzhei“.
25. „Rakoczy-Marsch“.

Prețul volumului { pentru 1 violină fl. — 60 = 1 marcă netto
„ 2 violine fl. I. — 2 „ „

Expedarea se face franco trimițându-se prețul, altfel prin rambursă (Nachnahme).

OTTO MAASS

Depositor și sortement de note de muzică

WIEN, VI/2 MARIAHILFERSTR. Nr. 91.

Cel mai mare depozit de musicalii de toate soiurile. Cataloge gratis și franco.

Legea veterinară.

Atât primăriile comunale, cât și fiecare econom au trebuință să cunoască **legea numită veterinară**. Dl. Tormay Béla, secretar de stat în ministerul de agricultură, a scos la lumină o explicare populară a legii amintite. În această explicare se vorbește pe larg despre pasapoarte, de tirgurile de vite, de boalele lipicioase și multe alte lucruri folositoare. Reuniunea agricolă română din Sibiu a tradus această carte în limba română populară. Cartea se numește:

Învățătorul Munteanu

împărtășește economilor cele mai de lipsă cunoștințe despre

LEGEA VETERINARĂ

și
BOALELE CONTAGIOASE

stând cu dinșii la sfat în lungile seri ale iernii.

De

Tormay Béla.

(134 pag. mari)

Cartea costă 30 cr. (cu porto postal 35 cr.) și se poate cum-
păra dela

Institutul Tipografic în Sibiu.

Pilulele curățitoare de sânge

numite mai demult pilule universale ale lui

I. PSERHOFER

merită cu tot dreptul numele din urmă, pentru-că în adevăr există multe boale, în care aceste pilule au confirmat efectul lor în adevăr excelent.

De mulți ani aceste pilule sunt pretutindenea lățite și puține familii vor fi în care să lipsească o mică proviziune din acest excelent mijloc de casă.

De mulți medici aceste pilule au fost și sunt recomandate ca mijloc de casă, cu deosebire contra tuturor boalelor, care se nasc din *mistuirea rea și din obstipațiune*, ca: *perturbațiuni în circulația ferii, boale de ficat, slăbirea mațelor, colică, congestiune de sânge la creeri, hemorizi etc.*

Prin însușirea lor curățitoare de sânge ele sunt de efect cu deosebire bun la *anemie* și la boalele rezultate din aceasta, ca: *gălbănirea, dureri de cap* nervoase etc. Afară de aceea aceste pilule curățitoare de sânge lucră atât de domol, încât nu cauzează nici cea mai mică durere, și prin urmare pot fi luate fără grije și de persoanele cele mai slabe și chiar și de copii.

Aceste *pilule curățitoare de sânge* se produc veritabile *singur numai în farmacia la „Mêrul de aur al imperiului“ a lui I. Pserhofer, Singerstrasse Nr. 15, Viena*, și costă o șatula cu 15 pilule 21 cr. v. a., o ruletă cu 6 șatule costă fl. 1.05, trimitere nefrancată cu rambursă fl. 1.10. Trimițându-se bani înainte o ruletă de pilule francată costă fl. 1.25, 2 rulete fl. 2.30, 3 rulete fl. 3.35, 4 rulete fl. 4.40, 5 rulete fl. 5.20, 10 rulete fl. 9.20. Mai puțin ca o ruletă nu se poate expeda.

NB. În urma lățirii lor mari aceste pilule sunt imitate sub cele mai diferite forme și numiri; ne rugăm deci a cere apriat *pilulele curățitoare de sânge ale lui I. Pserhofer* și a considera numai pe acelea de *veritabile*, a căror instrucțiune de întrebuintare este provăzută cu iscălitura I. Pserhofer și care poartă pe inscripția coperișului aceeași iscălitură cu scrisoare roșie.

Dintre nenumăratele scrisori, în care consumenții acestor pilule mulțumesc pentru sănătatea redobândită după cele mai diferite și mai grele boale, lăsam să urmeze aici numai puține, cu observarea că ori-cine, care le-a folosit numai odată le recomanda mai departe:

Köln, 30 Aprilie 1893.

Stimate Domnule Pserhofer! Fii atât de bun și trimite-mi earși 15 suluri din cele două D-Tale piluri pentru curățirea sângelui, cu rambursă postală. Și prin aceasta îți exprim sincera mea mulțumită pentru puterea miraculoasă a pilurilor D-Tale.

Stimează cu înaltă stimă Francisc Pawlistik, Köln Lindenthal.

Hrasche, lângă Flödnik, 12 Septembrie 1887.

Stim. Domn! Voaie lui D-zeu a fost că mi-a venit în mâni pilulele D-V, ear' acum Vă scriu despre rezultat: m'am fost răcit în patul nașterii, așa că n'am mai putut lucra nimica și acum sigur aș fi deja moartă dacă nu m'ar fi scăpat miraculoasele D-Voastre pilule. Dumnezeu se Te binecuvinteze de o mie de ori pentru aceasta. Am încredere, că pilulele D-Voastre m'or vindeca de tot, precum au dat și altora sănătatea.

Teresa Knific.

Wiener-Neustadt, 9 Decembrie 1887.

Stimabile Domn! Vă exprim cea mai călduroasă mulțumită în numele mamei mele de 60 de ani. Aceasta a pățim 5 ani de castor cronic de

stomac și de boală de apă. Viața ti era chin și se credea deja perdută. Din întâmplare a căpătat o șatula din excelențele D-Voastre pilule curățitoare de sânge și după întrebuintare mai lungă a acestora s'a vindecat.

Cu distins respect Iosefa Weinzettel.

Eichengraberamt, lângă Gföhl, 2 Martie 1889.

Stimabile Domn! Devotat subscrisul m'or a-mi trimite încă odată 4 rulete din pilulele D-Voastre intr'adever folositoare și excelente. Nu pot între-lăsa a Vă exprima deplina mea recunoștință despre valoarea acestor pilule, care le voi recomanda cu toată căldura tuturor bolnavilor ori-unde voi ave privilegiu. Despre această mulțumită a mea Te împunternesc să faci orice întrebuintare publică.

Cu distins respect Ignatie Hahn.

Gotschdorf, lângă Kohlbach, Silesia-austriacă, 8 Octomvrie 1888.

Stimabile Domn! Te rog frumos a-mi trimite o ruletă cu 6 șatule din pilule D-Voastre universale curățitoare de sânge. Numai miraculoasele D-Voastre pilule am să mulțumesc că am scăpat de o boală de stomac, care m'a chinuit 5 ani de zile. Aceste pilule nu se vor mai găti nici-când din casa mea și Vă exprim prin aceasta cea mai călduroasă a mea mulțumită.

Cu cel mai mare respect Anna Zwickel.

Licuer de plante alpine de W. Ottm. Bernhard din Lindau în contra tuturor suferințelor de stomac. Un flacon 2 fl. 60 cr., 1/2 flacon 1 fl. 40 cr.

Alifie americană în contra podagrei, cel mai eficace mijloc în contra afecțiunilor podagrose și reumatiche: ca dureri pe șirul spinării, junghiuiri în picioare, ischias, migrene, durere nervoasă de dinti, dureri de cap, junghiuiri în urechi, fl. 1.20.

Esența de ochi de Dr. Romershausen, pentru întărirea și conservarea puterii vizuale în flacon original à 2 fl. 50 și 1 fl. 50 cr.

Balsam miraculos englezesc, un flacon 1 fl. 50 cr.

Fiakerpulver în contra catarelor, reușelei și tusei, 1 șatula 35 cr., trimitere francată 60 cr.

Spirit de bucate cu și fără sare 1 flacon 70 cr.

Balsam de degerături de I. Pserhofer, de mulți ani recunoscut de cel mai bun remediu în contra degerăturilor de tot felul, precum și în contra ori-șicărui fel de rane învechite. 1 borcan 40 cr. cu trimitere francată 65 cr.

Helso sau sare de sănătate, un remediu excelent în contra catarelor, consecutive mistuirii neregulate, 1 pachet 1 fl.

Balsam de guse remediu sigur în contra grumazului gros. 1 flacon 40 cr., trimitere francată 65 cr.

Afară de preparatele aici numite se află toate specialitățile farmaceutice anunțate în ziarele austriace și în cele străine și la cerere se procură prompt și ieftin toți articolii, care nu se vor afla poate în depozit.

Trimiterile prin postă se efectuează cât se poate de iute, trimițându-se banii înainte, ear' comande mai mari și cu rambursă.

Farmacia lui I. PSERHOFER „la mărul de aur al imperiului“ Viena I., Singerstrasse Nr. 15.

Comandele se vor efectua numai atunci, când se va trimite prețul înainte și în cazul acesta speșele postale sunt mai mici ca la trimiterea prin rambursă postală.

Ca veritabile sunt a se privi numai acele piluri, a căror assignațiune poartă numele **I. Pserhofer** și acele șatule ce poartă pe coperiș același nume în coloare roșie.

Specialitățile mai sus numite se capătă și în speșeria **I. v. Török, Budapesta, Königsgasse 12.**

[2537] 9—12

DI D. A. Sturdza

despre

CHESTIUINEA NAȚIONALĂ

(Discurs rostit în Senatul Român, ședința dela 10 Dec. 1894.)

Vin acum la situațiunea externă, la pozițiunea politică a regatului.

Guvernul ne spune că relațiunile noastre cu străinătatea sunt bune, și această bunătațe consistă, după guvern, în respectarea cu sfințenie a datorilor noastre internaționale. Aceasta privește datorile noastre; căci cum respectă alții interesele noastre, despre aceea nici nu poate fi vorba. Și este foarte natural. Eu nu mă pot supăra de cele-ce face guvernul în această privință, pentru-că nu pot cere dela un om decât ceea-ce poate da. Nu pot cere dela un om să aibă alt simțământ, decât acela în care a crescut. Dar' ca Român și ca cetățean sunt revoltat că interesele noastre se pot nesocoti, cum le nesocotește guvernul.

Politica guvernului, după mine, se resumă în puține cuvinte: închinăciune în dreapta închinăciune în stânga, închinăciune la toți; fiecare să-și facă după plac. Drepturile țării, interesele țării, viitorul țării, despre acestea nici vorbă nu poate fi.

Caracteristică pentru aceasta, și dovadă pentru aceasta este că, pentru guvern, nu există chestiune națională. Dar', fiindcă chestiunea națională tot există ori-cât ar denega guvernul acest lucru, rezultă pentru guvern o situațiune încurcată, care-l silește să se învalve în mantia duplicității, care-l împinge când înainte, când înapoi, într-o continuă șovăire.

DL ministru al domeniilor, P. P. Carp: Așa fac toți fanariotii. (Risete).

DL Dim. Sturdza: Și d-voastră, reprezentanții patentati ai fanariotismului, nu puteți face de altfel, fiindcă sunteți, după zicătoria populară, învechiți în zilele rele. Puteți ride. Ceea-ce importă este: ca țeara să știe că rideți de interesele ei cele mai sfinte.

DL ministru al cultelor și instrucțiunii publice, Take Ionescu: Așa rizi și d-ta de ceea-ce fac eu.

DL Dim. Sturdza: Eu n'am ris nici-odată de ceea-ce faci domnia-ta. Eu mă întrezesc de ceea-ce faceți d-voastre, pentru-că nu pot ride de suferințele și durerile țării. Nu aveți sentimentul datoriei și al devotamentului pentru țeară.

Pentru guvern desființarea a trei milioane de Români nu privește pe regatul român ci privește numai pe Maghiari.

Pentru guvern, noi, din regat, avem numai dreptul să simpatizăm cu Românii din Ungaria în mod platonic, cum simpatizează Anglia pentru Bulgari și Armeni; ba și mai puțin, căci Anglia scrie cel puțin din când în când note, când maltrătarile devin prea crude. Guvernul vrea ca noi să tăcem, îngropând sub această tăcere chestiunea națională. V vorba onoratului primar al capitalei: «Să simțim în fundul inimii, dar' să nu vorbim nici-odată, este deviza acestei politici, nebulosă în aparență, dar' conștientă de felul ce urmărește».

Aș dori să știu cum se poate afirma mai tare irendentismul, decât a făcut unul din susținătorii ei mai importanți ai guvernului!! În fața țării, aci smeu, leu paralel, să se creeze că sîntem cei mai aprinși naționaliști, ear' la momentul când ești văzut — să fii cu capul pe tipisie, earăși după o zicătoare bine cunoscută.

Ministrii se miră de ce s'a ridicat chestiunea transilvaniei, cum o numesc dlor, și atunci când se vorbește de chestiunea națională, pare că-i pici cu ceară ferbită.

Ministrii se miră de ce s'a ridicat această chestiune, și mă ceartă pe mine de modul cum a tratat-o. Certarea dlor îmi e indiferentă, după-cum și cele-ce zic eu despre chestiunea națională le sînt indiferente.

Dar' noi numim cu țeara întreagă chestiunea națională astfel, nu fiindcă este vorba, ca noi să luăm Transilvania, ci pentru-că prin desnaționalizarea și maghiarizarea a unei a treia părți a națiunii române, se resfrînge chestiunea de rezistență și de existență și asupra regatului nostru român.

DL Alexandru Lahovary zicea în anul trecut: «Înțelegeți căt de mare a fost mirarea mea, când am văzut că nu numai se ridică chestiunea Românilor din Transilvania, dar' că s'a tratat încă în modul cum s'a tratat». Dar' în ce mod trebuia tratată, aceasta nu ne-a spus-o și nu poate să ne spună, căci d-sa nu vrea să o tratăm de loc. Idealul d-sale este să tăcem și să ajungem la o așa împietrire a inimii, încât să zicem cu sînge rece: puțin ne pasă. Nu e vorba, dl ministru se învoeste ca să zicem cu glas domol: ceea-ce fac Maghiarii nu este frumos, nu este uman; dar' atât și mai mult nu. Pentru rest, să lăsăm pe Maghiarii în pace, căci acel rest, adică maghiarizarea, nu ne privește pe noi.

Ne avînd sentimente naționale, nici chestiune națională nu există. Că această chestiune este o chestiune politică de întâiul rang pentru națiunea noastră, aceasta guvernul nu o poate pricepe.

Dovadă este că dl Lahovary se miră și acum ca și mai înainte, că există o chestiune națională. D-sa și astăzi ne vorbește de Români din Ungaria ca și cum ar fi vorba de nenorocirile Hotentotilor din Africa, sau a Coreanilor din Asia. Nu simte, nu pricepe, nu e cuprins de marea și radicala deosebire între apăsarea de care suferă cei străini de neamul nostru și apăsarea sub care gem cei de un sînge cu noi.

DL Alexandru Lahovary a adăugat, pentru a accentua și mai bine modul seu de a vedea: «că această chestiune este un incident iritant, asupra căruia nu trebuie să insistăm, căci e vorba numai în trăsuri generale de sistemul guvernului unguresc de a căuta să desnaționalizeze pe Românii din Transilvania». Se poate că chestiunea națională să irite pe guvern; dar' pentru țeara întreagă, desnaționalizarea Românilor din Ungaria, adică prefăcerea lor din Români în Maghiari, e un lucru îngrijitor și care conține în sine pericole ne calculabile pentru existența regatului nostru. Modul cum dl Lahovary tratează această chestiune, revoltă însă simțul onest al ori-cărui cetățean onest, conștiincios și devotat țării și neamului lui. Politica dlui ministru de externe în această mare chestiune e reprobă de toți Românii și aprobată numai de Maghiari.

Apoi de ce avem în România un guvern național? Ca să fie desaprobat de noi și aprobat numai de acei care vor să desființeze neamul românesc?

Fiindcă chestiunea națională există, și fiindcă existența ei e palpabilă, ear' guvernul se silește să nu o vadă și să nu audă despre dinsa, de aceea guvernul se agitează într-o continuă contradicțiune, care-l împinge într-o duplicitate uricioasă cătră toată lumea, duplicitate cătră noi din țeară, cătră Românii din Ungaria și chiar cătră Maghiari, cătră care nu se pot ține de angagiamentele luate.

Lucrul nu e greu de dovedit.

DL Alexandru Lahovary ne zicea în anul trecut: «Acestă luptă, cu toată buna noastră voință, cu toată dorința și interesul ce-l avem să păstrăm, să mirăm chiar relațiunile de bună vecinătate cu monarchia Austro-Ungară, nu poate să nu aibă în inimile și în spiritele Românilor de aci, un rîsunet destul de puternic, destul de dureros». Alături aceste cuvinte de cele-ce am citat, sînt acum câteva momente, și veți fi loviți de marea contradicțiune în cele rostite de ministru într-una și aceeași cuvîntare. Dar' să examinăm ultima aserțiune. Va să zică: dacă chestiunea aceasta este așa de însemnată, încât ea nu poate să nu producă un rîsunet foarte puternic, foarte dureros, în inimile noastre; oare atunci nu este o chestiune vitală, o chestiune națională, și așa fiind, putem noi să o scoatem dela ordinea zilei? Nu e ea ardentă? Ne putem oare despărți de ea, până nu va fi rezolvată în interesul și în favoarea poporului român?

Să vedeți însă, cum ministrul de externe păște înainte din contradicțiune în contradicțiune, și pică în groapa duplicității. Ministrul de externe, Lahovary, zicea tot în anul trecut: «Ideea naționalității noastre e astăzi în grea încercare dincolo de Carpați. Ideea naționalității! Vedeți ce expresiune diplomatică! Nu naționalitatea însăși, ci ideea naționalității e în pericol. Când ai cunoștința clară despre, un lucru și expresiunile sînt adoptate după claritatea concepțiunii ce ai. La dl Alexandru Lahovary, nu naționalitatea însăși e în pericol dincolo de carpați, ci numai ideea naționalității. Apoi este oare numai o idee în pericol, când dincolo de Carpați toată puterea guvernamentală e pusă în mișcare violentă pentru a prefăce pe Români în Maghiari?

Și după-ce dl ministru ne zice că această chestiune nu poate să aibă un rîsunet destul de puternic și de dureros în inimile noastre; tot d-sa găsește «că s'a făcut dintr'însa un obiect de agitațiune zadarnică și o armă politică de partid». Dar' cum poate să nu ne agiteze această chestiune de vreme ce e atât de mare și de însemnată pentru noi? Și mai zice că noi am luat-o, ca să facem o armă de partid? Dacă chestiunea aceasta e atât de mare și de însemnată, precum o denumește însuși d-sa, întreb: Atunci de ce guvernul nu a luat-o în mână? De ce nu o apără ca o chestiune vitală a țării și a poporului român? De ce nu a luat-o el în mână ca să nu o ia partidul național liberal? Ce? Voia ca nimeni să nu o apere?

Dar' și aci earăși se contrazice ministrul. Zicea tot d-sa în anul trecut și bătea din palme? «Bine a făcut Sturdza că a pus chestiunea românească din Transilvania pe tapet, căci se depărtează de putere, se face imposibil, căci se pune în ostilitate vedită cu Ungaria». Aceasta se reduce la următoarea axioma de politică: aci în România nu au aibă ministri nostri simțăminte românești.

dar' ministrii Unguri să aibă în Ungaria simțăminte ungurești. Dacă am avea ministri cu simțăminte românești, asemenea lucruri cum se petrec, de sigur nu s'ar întempla.

Dacă chestiunea națională depărtează dela putere pe partidul național liberal, aș dori să știu cum acest partid face din chestiunea națională o armă de partid? Atăta minte avem și noi, aceasta din partidul național liberal, căt și d-nii Lahovary cu al sei, ca să alegem acele arme care ne pot aduce la putere, ear' nu pe acele care ne depărtează de putere.

DL ministru de externe, Al. Lahovary: Dar' nu am zis aceasta?

DL Dim. Sturdza: Ați zis aceasta și d-voastră și foile și foilele d-voastră. (Sgomot, intreruperi).

Vl rog să nu mă intrerupeți.

DL vicepreședinte, I. Janov: Dlor! sînt 5 ore, consult senatul dacă voește să prelungească ședința.

Voci: Da, să continue dl Sturdza.

Alte voci: Să se prelungească ședința până la 6 ore.

— Se pune la vot prelungirea ședinței, și se primește.

DL Dim. Sturdza: Vedeți, dlor! De câte-ori împung acolo unde este rana guvernului, de atăta ori ese strigățul de durere. Așa e! Și îmi pare rău că e așa, nu pentru ministri, ci pentru-că e în joc existența regatului și a neamului românesc.

Dacă chestiunea națională consistă tocmai într'un interes vital al țării noastre, cum poate cineva din ea să facă o armă, de partid? Dacă e vorba de armă, chestiunea națională trebuie să fie arma tuturor. Cu atît mai rău pentru aceea care nu vor să o ia în mână și să apere interesele națiunii!

Eu cred că unde e o chestiune importantă pentru țeară, pentru neam, e de datoria noastră, a fiecăruia, să o luăm în mână și să fim la postul nostru pentru a o apăra. De ce ne numim, de ce sîntem oameni politici? Ca să ne virim în momente grele sub masă? Să ne închidem în întuneric? Să negăm pericolul și suferințele? Să fim fățarnici cu lumea? Cu noi înșine? Cu aceea care ne au încredințat interesele lor cele mai scumpe? Nu! De aceea sîntem oameni politici ca să pricepem greutățile, ca să ne uităm în fața lor, ca să zicem cuvîntul nostru franc și leal, ca să făptuim cu curaj, cu abnegațiune de sine, cu devotament nemărginit ca să învingem greutățile. Altfel nu sîntem vrednici să fim nici ministri, nici reprezentanți ai țării. Altfel nu merităm numele de oameni politici.

Întrebarea este: există ori nu există chestiune națională? Și aș dori aci să iasă veri unul și să ne zică: nu există chestiune națională.

Acî să mă contrazică cineva. Dar' cine îndrăznește să o facă? Cine ar îndrăzni, știe că s'ar ridica în contra lui o furtună de desaprobare și de blăstem dela o margine la alta a țării. Apoi, dacă nu îndrănim să negăm că există chestiunea națională, cum putem să îndrănim să lucrăm în contra ei, și încă pe furie, pe ascuns, cu două fețe?

În ce consistă chestiunea națională? Am zis și o mai repet, pentru-că e bine ca adevăriturile să se spună cît de des, să intre în mintea, în inime, în cugetul și în acțiunile fiecăruia, ca astfel minciuna să nu poată străbate. Fiecare Român, dela mic până la mare, dela bogat până la sărac, trebuie să știe că chestiunea națională nu e o chestiune de petrecere, ci e chestiune de datorie, de datoria cea mai mare, cea mai înaltă, cea mai sfîntă ce poate să aibă un Român.

Se sugrumă dincolo o treime a neamului nostru.

Eată chestiunea națională.

Această treime a neamului nostru, care se sugrumă, strigă la cer de durere și de îngrijire! Ea strigă până la cer: nu se poate: Nu voim să fim sugrumați! Voim să rămănem Români.

Eată chestiunea națională. Glasul Românilor în pericol trece peste carpați în valea Dunării, și ne înfioarează pe toți. Eată chestiunea națională.

Și noi să ne închidem ochii? Să ne închidem urechile? Să ne închidem inimile? Să ne închidem cugetările. Să devenim o bucată de peatră neîntelegătoare?

Dlor, sute de ani a fost poporul român oprimat, asuprit, umilit. După sute de ani a venit secolul al nou-șpre-zecelea, secolul liberatori, care a ridicat și clasele sociale și popoarele, le-a scos din suferințe și întunericime, le-a dat viață, i-a făcut oameni. Și acum când și Românii începură a respira aer liber, binefăcător, întăritor, când și Românii se credeau siguri că vor pute trăi în pace și liniște, că vor pute respira ca cetățeni liberi, printu viitoru ei încredere, atunci s'a

aruncat peste ei un alt popor pe care-l socoteam ca frate și ca amic, pentru-că trăia și viețuia cu poporul nostru la un loc, în aceeași țeară, s'a ridicat cu mână vrăjmașească ca să-l desființeze. Eată chestiunea națională.

Puteți d-voastre să o înlăturați numai cu frase diplomatice?

Nu puteți!

Atunci e de datorie să spuneți clar Maghiarilor cum stau lucrurile, și să nu vă mai căsniți să le dați pe furie mână de ajutor, căci aceasta complică numai situațiunea și o face încă mai primejdioasă.

Cum? Dela întemeierea acestei colonii de cătră Romani, ea a resistat în contra tuturor încercărilor de a fi desființată. Au trecut secole și ea a resistat. Au trecut invasiunile barbarilor și poporul român a rămas în picioare. Au trecut în urmă secolii de lupte crâncene și poporul român nu s'a înnuiat. Și când s'a liberat de lanțurile care-l țineau încătușat, și a intrat și el în rîndul popoarelor, atunci credeți că a venit timpul ca să fie îngenunchiat. Credeți că a venit timpul ca fiecare să ne închidem în întunericul conștiinții noastre, să amuțim și să ne mulțumim cu frase la Gambetta?

Apoi, cei care stau la închisoare dincolo, răsleți de familiile lor, suferind pe nedrept închisoarea ca niște criminali de rînd; apoi preoții români duși la închisoare pe Joe, pe arșița cea mai mare, două zile, precum a fost dus părintele Lucaci; apoi zecimile de preoți, bărbați luminați, închiși în temnițele criminalilor dela Cluj; oare suferințele acestora să nu ne miște până în fundurile cele mai adînci ale sufletelor noastre? Și să ne mulțumim cu frase fără sens, cu întorsăturile unei dplomații neputincioase, pentru-că ne este frică fie de parlamentul, fie de guvernul din Budapesta?

Parlamentul și guvernul din Budapesta cred că fac bine țării lor! Dar' și noi trebuie să lucrăm cum este bine pentru țeara noastră.

Să luăm aminte la împrigiurarea foarte importantă care se desfășură în cursul chestiunii naționale. Se vorbește despre usurile parlamentare, amestecul țerilor în afacerile lor interioare. Nevoile oamenilor, ideile secolului sînt mai mari decât toată datinile, decât toate obiceiurile. Acestea au valoarea lor deplină și neștirbită, când lucrurile stau în liniște și ordine dar' când situațiunile es din calea normală, atunci acele nevoi anormale își deschid calea. Astfel stă în circumstanțele de față.

Un fapt caracteristic există astăzi care, de sigur, trebuie să pună pe Maghiari pe gânduri. În Viena, bărbați însemnați ai parlamentului, au adus chestiunea împărțirii naționalităților din Ungaria în discuțiunea parlamentului. Pe deputații din Viena îi mișcă soarta Germanilor din Ungaria. Președintele parlamentului a împedecat dezvoltarea interpelațiunii. Puține zile au trecut și un deputat din parlamentul vienez a voit să vorbească despre afacerile Italiei. Și acestui deputat nu ai fost învoit a-și desvolta interpelarea sa.

Aș dori să știu care președinte al corpurilor noastre legiuitoare ar îndrăzni să ridice cuvîntul deputatului sau senatorului care ar vorbi despre chestiunea națională? Acestea sînt un semn caracteristic și dovedesc că atunci, când neomenescă este purtarea unui popor, nu mai sînt suficiente rîndurile pentru timpuri în care omenia și simțămintele creștinești își au curs deplin și neîmpedecat.

Cum? Maghiarii cred că ei nu pot să dănuască cu egală îndreptățire a tuturor popoarelor din Ungaria. Maghiarii cred că pentru-că se dănuiesc ei, trebuie să desființeze pe Români. Ear' noi de aci să nu simțim în această credință a Maghiarilor un semn de întrebare cumplită la adresa viitorului nostru, o amenințare pentru existența noastră? Dacă Maghiarii au drept să desființeze pe Români, Românii au dreptul și datoria să se apere. În aceasta consistă chestiunea națională.

Mai mult, pe noi această chestiune trebuie să ne intereseze, căci mulți Români de dincolo de Carpați vin și se așează aci în țeară la noi. Județele Ialomița, Brăila, Tulcea și Constanța, sînt pline de Români din Ungaria. Acolo ei sînt dintre oamenii cei mai muncitori, cei mai harnici, cei mai bogați.

Pe noi această chestiune trebuie să ne intereseze, pentru-că poporul de dincolo de munți, este compus din acea clasă socială, pe care o numim talpa țării. Poporul român din Ungaria e compus, mai în toată întregimea lui, de țărani. Această țărînire e harnică și energică, curată și neamestecată. De aceea țărînimea este în capul mișcării naționale. Nici venerabilul Dr. Rațiu, nici respectabilul părinte Lucaci, nici alții, întemnițați sau afara din temniță, nu sînt adevărați capi ai poporului; însuși poporul e capul mișcării. Poporul însuși, țărînimea, împinge înainte și sdro-

bește pe toți aceia, care nu simțesc cu dinu, cari se încearcă a bate laturile, cari slăbesc în încordarea luptei.

Încordare la un exemplu.

De ce Românii din Ungaria nu s'ar bătura, ca un Român cult și bogat ca Mocsonyi, să-i conducă în interesele lor? Și ei s'ar bătura, de sigur, de aceasta, dacă Mocsonyi ar merge pe calea indicată de popor. Dar' Mocsonyi a fost sdorbit, pentru-că a voit să ducă pe Români, pe căi piezise, la supunerea la îngenunchiare, la maghiarizare.

Dacă lucrurile stau astfel, poate cineva să înțeleagă că un ministru român a putut să zică, precum a zis-o dl Alexandru Lahovary, că chestiunea națională s'a agitat fără timp, în mod inoportun și fără rost, adăugînd încă cu fățarnicie și nealeitate? Unde e fățarnicia și nealeitatea? La acei cari vin să vorbească și să făptuească deschis și pe față, sau la acei cari caută să înmormenteze chestiunea națională, umblînd nu numai pe două, ci pe zece căi, care de care mai încurcată?

Nu a sosit timpul oportun! Agitarea e fără rost! Așa e! Dar' când va veni timpul acela oportun și cu rost? Când Românii vor fi maghiarizați? Când nu vor mai exista? Când Maghiarii vor pute constata că sînt, în loc de 7 milioane, 10 milioane? Atunci va fi timpul oportun? Atunci agitarea va fi cu rost?

Să ne răspundă dl Alexandru Lahovary, sau dl Carp?

Întrat într-o încurcătură din cauza ne-sincerității sale, guvernul nu poate eși din ea. Aceasta e natural. De aceea ați văzut că s'a înțemplat cu studenții când s'au intrunit în congres la Constanța. Guvernul mai întăia li-a dat bilete de liber parcurs, a ordonat să n'a împedecat primiri oficiale cu »Deșteaptă-te Române« de cătră autoritățile municipale din Iași, Brăila, Constanța. La universitatea din Iași, studenții au fost primiți de profesori cu rectorul universității în frunte. Când însă studenții au voit să vină la București să depună o coroană la statua lui Mihail-Viteazul, guvernul cu asprime li-a strigat: Aceasta nu se poate! În București nu puteți veni! Coroana la statua lui Mihail nu puteți depune! Și pentru-ce guvernul a făcut aceasta? Pentru-că se poate zice, unora, noi am înlesnit pe studenți, li-am dat tot ajutorul, i-am înlesnit în toate; altora, și anume la Pesta, eată, i-am împedecat! Întreb: pe cine a servit guvernul? Chestiunea națională românească? Ori chestiunea maghiară? Eu cred că multe deslușiri în această privință nu trebuie. Fiecare om cu bun simț va pute să-și dea răspunsul.

Cu atît mai mult zic acestea, cu cît un ministru a zis: »Este mai în pericol astăzi ideea românismului, decât altă dată!« Vedeți! Pentru guvern ideea românismului e în pericol, ear' nu românismul însuși. Aceasta a zis-o un al doilea ministru. Și cu toate acestea, guvernul vrea să stăm cu brațele încrucișate și să așteptăm; și luăm o hotărîre, când pericolul va fi mai mare, mai imposibil de descurat. Și de ce să așteptăm? Pentru-că se ni-se zică, că sîntem diplomați, cu concepțiuni profunde, cu o atitudine fină.

Nu numai ministri au vorbit în sensul acesta, dar' și susținătorii ministrilor, bărbați cu o pozițiune importantă în stat, cu pozițiune importantă oficială, cu pozițiune importantă ca bărbați ai neamului românesc. DL Maiorescu a zis: »Ca să te poți amesteca în discuțiunea unei certe învrăjbite în calitate de guvern, îți trebuie, simțirea, asimilarea, priceperea și tactul situațiunii întregi, în fiecare moment variabil; și cum voieți să le avem noi cei de aici, în locul celor de dincolo?«

DL Maiorescu este un logician strîns și cunoaște bine și toate tertipurile logice. Apoi nu este vorba ca noi să avem aceste simțăminte în locul celor de dincolo de Carpați. Nu! Este vorba că și cei de dincolo le au, și o dovadă că le au este, că se duc cu droaie în temniță, sau se expatriază. E vorba că le avem și noi. Le avem și unii și alții. Nu va să zică că pentru-că ei le au, noi să nu le avem, cum ar vrea dl Maiorescu. Dar' ce ne mai avem după dl Maiorescu? Spune că trebuie să avem simțire, asimilare, pricepere, tactul situațiunii. Adevărat să fie că noi nu avem nevoie de simțire, de asimilare, de pricepere, de tactul situațiunii întregi, ci numai cei de dincolo le au? Dar' atunci ce fel de oameni de stat sîntem? Bărbați de stat sînt datori să cunoască toate chestiunile cari privesc țeara lor; ei trebuie să cunoască mai ales chestiunile țerilor vecine. Pentru aceste chestiuni ar fi neiertat dacă nu ar avea simțirea, asimilarea, priceperea, tactul situațiunii întregi și aceasta în ori-ce moment. Bărbați care nu are acestea, nu este om de stat. DL Maiorescu vorbește de chestiunea națională, cum am vorbi noi cu toții de chestiunea Madagascarului, sau de chestiunea Coreei. Ei de obicei nu cetesc ceea-ce se petrece în

Madagascar sau în Coreia; pentru aceste chestiuni declar că n'am nici simțire, nici asimilare, nici pricepere, nici tactul situațiunii de acolo. Cetesc însă tot ce se petrece în chestiunea națională, pentru-că ceea-ce se agită dincolo de Carpați este desființarea neamului românesc. Să nu avem oare simțul celor-ce se petrec dincolo de Carpați? Este o enormitate să spună cineva aceasta. M'am mirat foarte mult de dl Maiorescu ca să ne zică un asemenea lucru, D-sa, care își are rădăcina dincolo de Carpați și al cărui părinte a luptat odată lupta pe care o luptă și astăzi România din Ungaria.

Pentru țeară chestiunea națională este cea mai mare, pentru-că suferințele actuale ale Românilor de dincolo ne aduc aminte de suferințele noastre trecute; căci și la noi au năsuințe de a ne desființa ca Români, de a transforma Țeara-Românească într-o împes-trițură, de care să ridă toată lumea și astfel țeară să fie de risul lumii, călcată, încălcată și umilită.

Chestiunea națională există și de dînsa sînt legate existența și dăinuirea regatului. Avem dar' interes să nu se desființeze România de dincolo, și au interes și cei de dincolo să nu se desființeze regatul. Astfel chestiunea regatului și a maghiarizării Românilor sînt strîns legate. De aceea această chestiune a devenit acută de amîndouă laturile Carpaților. Și dacă lucrurile stau astfel, cum poate guvernul să făptuească astfel de fapte, cari sînt în contra simțimentului țerii, pentru-ca să ese dintr-o încurcătură pe care el 'și-a creat-o din nepriceperea sa proprie. Această chestiune nu este o încurcătură diplomatică; ca este o chestiune mare, profundă, pe care înzadar vî încercați să o negați, căci este mai tare decît d-voastră și decît noi toți.

Di Al. Lahovary a exclamat, tot anul trecut: »Noi, fi pioși ai acestei țeri, și zicea aceste cuvinte cu mândria unui băștinău dela Negru-Vodă și dela Dragoș-Vodă! Ear' pe Ioan Brătianu, care a venit, firește de ieri în România, îl arată d-sa, neașul Român, ca pe un om »care n'a știut să păstreze măsura adevărată«. D-sa este un bărbat calm și moderat, care planează deasupra României, după receta domnului Maiorescu, fără simțire, fără pricepere, fără tactul situațiunii. Avea dreptate să spună dl Lahovary acestea, căci dominația sa este creatorul regatului și Ioan Brătianu un zero.

Dar' dacă există chestiune națională, ce trebuie noi să facem? Diplomatie? Adecă să o evităm, să ne ascundem ca să nu o vedem, să căutăm, cum se zice, să fugim de dînsa prin tangentă? Nu! Cred că este de datoria noastră să nu o evităm, să ne uităm drept în fața ei, și să ajutăm ca ea să nu se resolve în contra Românilor.

Dar' aș dori să 'mi-se arete cum am pute evita chestiunea națională?

Maghiarii neagă Românilor toate drepturile cetățenești și toată existența lor ca națiune. Maghiarii persecută pe Români în școală și în biserică. Maghiarii închid Românilor toate căile de traiu. Maghiarii persecută pe Români în interesele lor particulare prin administrație și justiție. Maghiarii dărimă casele Românilor, cum au dărimat casa Drului Rațiu. Cei cari au dărimat casa au fost lăudați, poate și plătiți. Maghiarii asvirl pe Români în temniță pentru nimicuri. Ați auzit de procesul ridicol contra unor d-soare cari au purtat panglice tricolore cu colorile Transilvaniei, și contra cărora s'a cerut în temnițarea până la 6 luni. Dar' procesul Memorandului început »a froids, cum zice Francezul, după doi ani, și judecat numai de jurații maghiari! Dar' aruncarea atător Români în temniță, cu toate-că după Memorand Români au fost liniștiți și n'au întreprins nici un act distrugător regatului Ungariei, nici un act dăunător monarchiei austro-ungare! Maghiarii au făcut legi speciale de desnaționalizare și de maghiarizare, pe cari le aplică cu o strășnicie sîlbatică. Maghiarii pun pe Români afară din lege.

Eată faptele! Eată status causae. Și dl ministru prefinde, în Cameră, că eu am inventat chestiunea națională. Nu este aceasta a nu avî o idee de ceea-ce se petrece în lume? Exista chestiunea demult, dar' acum ea a devenit acută din cauza legilor de desnaționalizare, și din cauza furiei cu care ele sînt aplicate. Maghiarii se asvirl asupra Românilor ca să-i desființeze. A mers guvernul unguresc până acolo, de a ridicat Drului Rațiu dreptul seu de advocat, cu toate-că nu a făcut nici un fapt criminal, și că e numai un condamnat politic, precum a fost și Kossuth altădată. Presentarea Memorandului la Împăratul-Rege este crimă. Nu este aceasta o nedreptate strigătoare la cer, a lua unui om, părinte de familie, pînea sa și a copiilor sei?

Au învățat Maghiarii și arta de a induce în erorare lumea, prin iscodirea unor termini cari bat la ochi și reprezintă situațiuni reprobate de lumea întreagă. De aci vorba de irredentism. De aci terminul acesta întrebuit de toți scribii guvernului nostru. Și apoi eșim ca să acoperim toate cu trimbița lui Gambetta, trimbițată și ea în semi-glas, ca să nu lipsească din cacofonie lauda ziarelor maghiare.

În privința aceasta, a cetii ieri dl Urechia un frumos buchet de laude. Eu nu vî pot felicita pentru dinsele. Aceste laude ne spun: Noi să tăcem, noi să mîncăm trufe și să bem șampanie cu redactorii dela »Magyar Hirlap«, noi să atragem pe studenți în cursă, noi să înăbușim manifestații prin stingere de fanare și bățoi în întunecul nopții, noi să ducem pe studenți în săbiile agenților poliției, ca să învețe și studenții minte, cum au fost învățați țeranii minte, ca astfel să audă, cei din Budapesta, cum guvernul se poartă bine și corect.

Dar' nu numai atât. Tot guvernul răspîndește știrea, că cei cari apără chestiunea națională, cei cari vîd într'nsa un mare pericol pentru țeară și existența ei, sînt niște turburători ai ordinii publice în Europa. Plățiți bine cu banii țerii pe scribii cari trimit asemenea știri în afară. Maghiarii procedează cu totul altfel. Rectorul universității din Budapesta a întrunit mai deunăzi pe studenți pentru a-i îndemna să lucreze și ei pentru chestiunea maghiarizării, scriind prin ziare și ținînd conferențe. Așa face guvernul nostru? Cu ce se laudă el? El zice: intrunirile sînt fie libere, Liga să meargă înainte; ce voiați mai mult? De ce vî jeluiți? Dar' adevărul e că guvernul nu dorește altceva mai cu dor decît să se surpe Liga din temelie, decît să se sfîrșească odată cu intrunirile publice, ca să poată durmî în liniște și în pace; și cînd, din timp în timp, dă vînt Ligei sau întrunirilor publice, o face numai și numai pentru a le compromite pe amîndouă și cu dinsele, chestiunea națională. Ca să se audă vocea guvernului cît de subțire, însă dreptă și românească, aceasta nu se poate.

Astfel stînd lucrurile, sîntem în drept să vî întrebăm pe d-voastră: Ce aveți de gînd să faceți în chestiunea națională, după ce aveți astăzi pulsul țerii. De spus nu o spuneți, căci declarațiunile d-voastre sînt fără miez și nu au nici o greutate.

Ce trebuie să faceți? Sînteți miniștri, consilieri ai regelui, servitori ai țerii, și nu știți ce să faceți?

Să vî spun care e datoria d-voastră. În rîndul întău și în tot casul: »Să nu dați ajutor Maghiarilor în tendențele și apucăturile lor de maghiarizare, să nu-l dați nici deschis, nici închis, nici pe furiș«.

Al doilea, să ne gîndim constant cum să ajutăm cauza Românilor din Ungaria. Și aci tocmai acei cetățeni, cari sînt bărbați politici, trebuie să se pună înainte, să ridice glasul, ca lumea întreagă să vadă și să știe de ce e vorba și ca să se revolte simțimentul public al țerii întregi și al Europei în contra nedreptăților, violențelor și barbariilor ce se fac în Ungaria.

Nu e vorba de a se atinge de interesele Austro-Ungariei, ci e vorba ca să nu deservim Maghiarii o nedreptate, nu numai spre dauna lor și a imperiului austro-ungar, dar' și spre dauna regatului nostru.

S'au rostit de pe banca ministerială cuvintele lui Ioan Brătian: »Ca deputat din opozițiune, poate cineva să vorbească despre toate și în modul cum 'i-ar plăce: nu tot în aceeași pozițiune comodă se află un ministru«. Așa este, Ioan Brătianu, acel mare și neamîenat român, știa ce vorbește; dar' Ioan Brătianu nu a vorbit că din cauza comodității miniștrilor să se înce interesele naționale.

Cu această ocaziune 'mi-am adus însă aminte de un proverb strămoșesc, foarte drept și foarte adevărat: puod licet Jovi, non licet bovi — (ce e iertat lui Joe, nu e iertat unui bou).

Să ne gîndim numai la chestiunea națională, ar fi în adevăr, un lucru peste măsură de mic, și prin urmare un asemenea cuvînt este o vorbă în aer, ca să scapi de împrejurarea chestiunii. Cine simțește româneste, și prin urmare e român, acela trebuie să se gîndească la chestiunea națională și să făptuească totodată pentru dînsa, cu vorba și cu condeul, în România și afară din România, în guvern sau afară de guvern, și aceasta pînă-ce Maghiarii vor veni la dreapta cunoștință și la dreapta chibzueală a lucrurilor.

Ear' cei cari sînt astăzi pe banca ministerială și se socot oameni mari, boieri de neam, nobili de secol, aceia sînt și aducă aminte de proverbul francez: *Fais que tu dois, advienne que pourra*. (Fă ce-ți zice datoria întemplantă-se ori-și-ce).

Să nu uităm niciodată că Dumnezeu de sus vede toate faptele noastre. De aceea să ne facem totdeauna datoria plină și întreagă și să nu dorim dela dînsa. De aceea sîntem și noi trimiși de țeară în acest Parlament ca să ne facem datoria către dînsa și către neam. De aceea sînt rînduiți și miniștrii. Trebuie să lucrăm cu toții într'un singur gînd și într-o singură cugetare, ca să știe Maghiarii că sovînsimul lor duce la o ruptură cu România. Noi voim să fie traiu amical, sincer, leal, cu Maghiarii; dar' pentru-ca să fie așa, ei trebuie să impace pe Români, în mod creștinesc, în mod leal și în mod real.

Aceasta este singura politică, căreia se cuvine numele de leală și de românească.

Di Carp a zis un cuvînt umilitor și fără temeiu: »De ce voiați să deșteptați în Români de dincolo o speranță de un ajutor care nu le poate fi de nici o valoare«. Dacă

Români de dincolo nici în România nu pot găsi un ajutor, atunci trebuie să li-se strige cu Dante: lăsați ori-ce speranță. Omnesc fapt este acesta? Creștinesc fapt este acesta? Patriotic fapt este acesta? Întept și prevîzător fapt este acesta? Și de a trimbița că ajutorul regatului nu le poate fi de nici o valoare, nu dovedește aceasta că cel care rostește asemenea cuvinte, înjosește pozițiunea și importanța regatului? Dacă această semnifică prevedere politică, aș voi să știu, ce va să zică nepricepere? Pentru mine aceste cuvinte sînt oribile, tot atât de oribile ca și alte cuvinte rostite tot de dl Carp despre chestiunea națională: frase goale; asalt de popularitate pe spinarea țerii. Eu răspund despre cuvintele d-sale: frase goale, asalt de servilism pe spinarea țerii.

Căt e de necunosător guvernul de această mare și grea situațiune, se vedește din prevederile sale, anunțate în anul trecut cu o îngămare profetică, și cari au fost toate desmintite prin faptele întemplate. În 29 Noemvrie 1893, doi miniștri, care adese se bat în cap în certe de preponderanță personală, anunțară într-o perfectă și dulce armonie, că Maghiarii se vor mulia, că sînt semne caracteristice despre aceasta, că dreptatea și înțelepciunea vor lumina pe Maghiarii. Nu a trecut o jumătate de an: a venit procesul dela Cluj și 14 bărbați frunțași ai Românilor au fost condamnați la 28 de ani și 8 luni de închisoare. Singur preotul Lucaci a fost condamnat la 5 ani de temniță și mai tîrziu încă la un an și jumătate, în total 6 ani și jumătate. Pe Ceroianu 'l-a tras din temniță în judecată pentru falsificare de pasaport »Tribunei«. 'l-sau făcut peste zece procese și zilnic preoții și frunțașii Românilor sînt condamnați și duși în temnițele maghiare.

Eată prevederile miniștrilor, ale acestor bărbați de stat consumați și înțelepti.

Noi, dl or senatori, sîntem datori să cugetăm unde ne duce această politică vrășmaș neamului nostru. Inima noastră plină de îngrijire nu ne poate lăsa indiferenți pentru-că se crează o situație nouă neprevăzută. Se crează abis între Maghiarii și Români.

Dar' guvernul conservator vrea ca tocmai abisul acesta să se formeze. Acesta-i țelul întregii sale acțiuni.

Singurul adevăr eșit din gura domnului Carp, sînt următoarele cuvinte: »Prevederea cea mai elementară face ca statul român la vreme să caute un sprigin, un razim undeva«. Dar' a turburat acest adevăr imediat cu adaugerile ce a făcut. Eată ce a mai zis: »Nu am păreri concepute. Voiți alipirea cu tripla alianță? Poftim! Voiți alipirea cu alianța franco-rusă? Poftim! De sigur d-voastră ați admirat cu mine genialitatea acestui bărbat de stat, care vî zicea; alegeți între două alianțe ce vî propun; și avînd prin urmare, nu o alianță, ci mai multe alianțe cu puterile cele mari, gata, pregătite în buzunarul d-sale, ne-lipsindu-ne nouă decît alegerea după pofta inimii. Și puține minute după această vî declară că ajutorul României nu poate fi de nici un folos Românilor din Ungaria.

Și mai departe, pentru-ca întreaga sa genialitate se se manifeste căt de splendid, dl Carp apostrofază senatul astfel: »La timpul oportun nu se face nimic. Lucrul acesta se pregătește mai dinainte și de aceea vî zic: »Voiți una, alegeți-o! Voiți pe ceaaltă, alegeți-o! Dar' o politică care se pretinde politică de prevedere și nu alege nici pe una, nici pe alta! Pentru D-zeu, de ce sînteți așa de copii! Di Carp termină cu aste cuvinte fără miez: »Dacă voiați ca guvernul să se pronunțe, atunci indicați-i pe față o linie de purtare și vom avî a ne pronunța«.

Se poate, dl or, aceasta? Este aceasta așa? D-sa tratează pe toată lumea, care nu gîndește ca d-sa, de copil. D-sa cere ca să 'i-se indice de parlament calea de urmat, dar' nu zice parlamentului, precum este dator să o facă: ce gîndește d-sa? Ce gîndește guvernul? Ce vor amîndoi? Lumea întreagă știe că dl Carp e cel mai înțelept bărbat de stat, că este omul care știe și toaca în cer. Nu sîntem în drept a-i zice: spuneți cugetarea? Spune-ți, d-ta, cugetarea, d-ta, care ești inițiat în toate secretele diplomatice europene și ești peste aceasta și atotștiutor.

Dar' după-cum domni miniștri trăesc în contradicțiune cu dișii inșiși și cu toate chestiunile, de asemenea ei se contrazic și în chestiunea națională. Este însă cineva între miniștrii, care are o părere făcută și gătită în chestiunea aceasta. Ea trebuie să servească de acoperiș la decisiuni luate într-o direcțiune. Ea trebuie să servească pe pregătire, nu pentru-ca să se indeplinească poftele dlui Carp, poftim alegeți, ci pentru-ca să se indeplinească ceea-ce era deja hotărit.

Ca să mergem într-o constelațiune politică oare-care, trebuie ca poporul să vrea să meargă în acea direcțiune, și pentru a vrî să meargă, trebuie ca să o înțeleagă, să o priceapă, să capete convingerea că e în interesul seu. Numai atunci se ridică poporul cu drag și cu energie, numai atunci se decide el, să facă sacrificiile cele mari de avere și de viață, cînd știe că le face pentru interesele sale cele mai vitale. Dar' aceasta trebuie să o cuprindă și el. Și interese vitale sînt numai acelea, pe care le poate pricepe tot poporul.

Pe furiș sau cu violență nu conduci pe popor la o acțiune de mari sacrificii.

Mai ușor este a face pe oameni să nu cugete la nimic, să șadă în neacțiune, să adoarmă. Aceasta e în firea omenească.

Pentru-ca Români într-o constelațiune politică oare-care să iee o atitudine alături a Maghiarii trebuie ca o înțelegere amicală să fie între dișii. Poate oare să fie stabilită amicitia între Maghiarii și Români, pe cît timp chestiunea națională îi va despărți, pe cît timp ea va forma un abis între aceste două neamuri, abis, care se lărgește pe zi ce merge? Trebuie dar', ca chestiunea română să fie rezolvată după-cum cere dreptatea, după-cum cere umanitatea, după-cum cere religia creștinească, și numai atunci poate fi vorba de o înțelegere amicală și de o conlucrare cu Maghiarii.

Persecuțiunile, violențele, arbitrarul de astăzi al Maghiarilor nu umple abisul. Dacă ele vor urma, vor ajunge, fără îndoială la o situațiune, în care Români vor considera pe Maghiarii ca pe cei mai mari inamici ai neamului lor. Aceasta însă, este un pericol foarte mare, care trebuie înlăturat nu numai în interesul situațiunilor excepționale, ci în interesul vieții pacifice și liniștite; căci interesele însemnate ale păcii există între România și monarhia austro-ungară.

Am mai zis-o încă odată: avem simpatii pentru tripla alianță fiindcă tripla alianță s'a dovedit în curs de un pătrar de secol, ca păstrătoare a păcii, de care România are mai mare nevoie decît statele cele mai mari și puternice. Dar' pentru a fi cu tripla alianță trebuie să lucrăm ca abisul dintre Români și Maghiarii să nu se formeze și începutul formării lui să se închidă. Trebuie dar', ca chestiunea națională să fie rezolvată în favorul cererilor Românilor din Ungaria, care nu vor altceva decît dreptate, legalitate și egală îndreptățire. Trebuie să nu mai fie vorba de desființarea neamului românesc pentru ca Maghiarii să poată esita. Trebuie ca Maghiarii să-și schimbe mersul și să se convingă să lase lucrurile cum le-a așezat Dumnezeu; să trăească ei, dar' să trăească și Români ca să poată fi și exista o Ungarie puternică.

Caut să înțeleg pe Maghiarii în mersul lor; dar' caut să înțeleg și pe conducătorii guvernului nostru.

Înțeleg intrucâtva pe Maghiarii. Ei sînt un popor mândru, și exagerînd mândria lor au căzut într'un sovînsim, care calcă peste legi, peste interese reale și chiar peste bunul simț. Aceasta se vedește nu numai prin atitudinea lor cu Români, dar' și prin atitudinea lor față cu Austria și cu Împăratul-Rege al Austro-Ungariei. Ce este tot tîmbăleul kossuthian alta, decît rezultatul acestui sovînsim?

Dar' caut să înțeleg pe guvernul român, care în fața chestiunii naționale pune ca struțul capul în nisip ca să nu vadă și să nu audă nimic. Pe dișul caut să-l pricep, căci pe spatele poporului românesc se urmează această politică de struț.

Încât privește pe dl Carp, d-sa singur nu știe unde îl duc fumul și fumul. De aceea d-sa nici nu-și dă osteneală să studieze situațiunea și crede că câteva vorbe de spirit sînt suficiente ca să treacă peste dificultăți mici și mari.

Di ministru Lahovary impută partidului național-liberal că acesta se amestecă a judeca între partidul național român din Ungaria și grupul așa zisilor moderați de acolo. Dar' dl ministru Carp a tăiat cu sabia d-sale chestiunea națională însăși, adecă neînțelegerea dintre Români și Maghiarii în favorul acestora din urmă, zicînd clar și lămurit: »nu toate revendicările Românilor sînt legitime«. Se face dar', dl Carp judecător, nu între Rațiu și Mocsonyi, ci între Români și Maghiarii și declară, că între plîngerile Românilor sînt plîngerii nelegitime. Nu ne zice însă, dl Carp, care anume sînt aceste plîngerii nelegitime și nu ne spune însuși d-sa în ce puncte Maghiarii nu au dreptate. Oare nu este aceasta a apăsa în cumpîna Maghiarilor, în contra Românilor?

Cel mai puțin ce putem zice de dl Carp este că trăește mai mult în lumea închipuiriilor.

Eu cred, că una din cerințele neînlăturabile ce se adresează unui bărbat de stat, este ca să cunoască bine și complet chestiunile, care interesează țeara sa, să le cuprindă pe deplin, să-și facă asupra lor o judecată sănătoasă.

Di Alexandru Lahovary este fără îndoială un calculator mai rece decît dl Carp. D-sa a inventat politica, pe care singur a denumit-o: politica mînelor libere. Formula aceasta a fost inventată pentru a acoperi o concepție politică foarte reală și care se urmarește cu multă îngrijire și cu multă persistență. Nu rămîne îndoială, că dl Lahovary stă pe terenul realității și că are o superioară necontestabilă asupra dlui Carp. Ministrul domeniilor are inchipuirea conducerii, ministrul de externe are realitatea ei.

Care e calculul final, țelul politicii mînelor libere? Să dea la momentul oportun, despre care vorbea dl Carp, să dea atunci România legată și ferecată de dl Lahovary în mîinile celui dintău venit, care îi va asigura d-sale puterea.

Ca să vorbesc mai în concreto:

În vrajba dintre Români și Maghiarii dl Lahovary lucrează prin încurajările ce dă Maghiarilor a face imposibilă o amicie dintre România și Ungaria, și prin urmare cu Austro-Ungaria, unul din membrii importanți ai triplei alianțe. Eată unul din lanțurile, care ferecă România în această direcțiune.

Desorganizarea armatei este al doilea lanț. Statul, care nu are o armată bine și solid organizată, bine și solid înarmată în impregiurările de față nu poate cădea, nimeni nu se uită la dișul. Fiind statul român adus la neputință, el nu va fi în stare în momente grave să iee o decisiune, nici alții nu vor avî nevoie de dișul.

Acesta este țelul: să fie România legată și ferecată pentru neacțiune, pentru a sta locului stabilită și neputincioasă. Atunci nu va mai fi vorba de a alege. Atunci alegerea va fi deservită: capul pe tipisie și cu facilele aprinse și cu evangelia în mîni la fruntarii ca Lascaraki și Mihaiță Mihalaki de vecinică și umilită memorie.

Politica dlui Lahovary se ascunde astăzi sub două măști. Cînd se arată sub masca alipirii către tripla alianță, cînd se ivește sub masca alipirii către dupla alianță. (Iaritate, aplause).

Astfel dl or senatori, cu prudență premeditată și înțeleaptă cumpănire, »calculînd pînă unde ne ajung puterile« și »nedepășind limitele regulilor de bunăcuviință«, România, va fi earăși așezată în hăgașul mlăștinii al trecutului cunoscut de către un ilustru fiu și strănepot al acestui trecut. Și astfel se vor uni piosul Lahovary cu îndrășnețul Carp prezentînd pe Români cei ticăloși, leneși și ușuri, ingenuchiați dinaintea celei dintău invasiuni. Astfel crede și domnul Carp că va avî ultimul cuvînt și că nu va rămîne singur cu capul ușurel! (Iaritate, aplause de o parte).

Dl or senatori, datoria noastră este căt vom avî un cap de gîndit, căt vom avî o inimă de simțit, căt vom avî o voce de vorbit, chestiunea națională să fie cea dintău, cea mai mare și cea mai principală a noastră preocupare.

Dar' pentru-ca aceasta să poată fi posibil, se cere ca să nu fim încătușați, ci să fim cetățeni liberi. Dar' cetățeni liberi nu putem fi în realitate, pînă-ce nu vor fi alegeri libere! (Aplause de o parte).

Termin, dl or senatori, dându-vă cetire unei propuneri de adresă, pe care o voi depune la biurou.

Di Maiorescu a zis că răspunsurile scurte... (Adresându-se băncii ministeriale).

Dacă dl ministru de finance voește să vorbească, îi voi ceda locul cu plăcere.

Di ministru al cultelor și instrucțiunii publice Take Ionescu: dl ministru de finance nu este aici.

Di Dim. Sturdza: Credeam că era dl ministru de finance care vorbea. Nu vî vedeam pe d-voastră.

Di Maiorescu a zis că răspunsurile scurte sînt cele mai bune. În certe impregiurări, ca în impregiurarea de față, așa este: de aceea am căutat ca proiectul de adresă, ce am onoare a vî presenta, să fie scurt și clar.

Vî propun să depunem la picioarele Tronului M. S. Regelui, următoarea adresă, a senatului:

Sire!

»Munca poporului român și munca Maiestății Voastre au fost bine cuvîntate de Dumnezeu prin mari succese.

»Dovezi necontestate ale progresului sînt și ale întăririi dobîndite sînt unirea celor două țeri surori, suirea pe Tronul României a M. Voastre, gloria rășboului, proclamarea independentei și a regatului, așezămîntul temeinic al dinastiei.

»O singură dorință a țerii rămîne încă de îndeplinit. Această dorință este aplicarea sinceră și constanță a regimului constituțional pentru-ca printr'nsul ordinea și respectul legii să devină o realitate.

»Pentru a ajunge la acest țel, rugăm cu cel mai profund respect pe Maiestatea Voastră să rînduiți alegeri sinceramente și realmente libere, și să facă ca la cărma țerii să fie un guvern care să asculte de vocea suverană a Maiestății Voastre, care în 1866, zicea primului seu ministru: consider ca o datorie de a veghia cu stăruință ca legea electorală să fie executată cu cea mai mare sinceritate, fără o umbră măcar de influență administrativă. Toate opiniunile trebuie să se manifeste cu francheță și lealitate, cum se cuvine unor oameni liberi. Poporul român trebuie totdeauna să-și aducă aminte că el este liber, și prin urmare, responsabil de acțiunile și destinel sale.

»Senatul, ca și țeara, se uită la Maiestatea Voastră cu încredere și iubire, cu devotament și respect, și vî urează din toată inima și din tot sufletul:

»Să trăiți Maiestatea Voastră!

»Să trăească regina, prea grațioasa noastră doamnă!

»Să trăească principele și principesa României cu principii români!»